

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Ölkədə ağır cinayətlər azalıb - Təsadüf, yoxsa davamlı trend...
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 12-14 iyul 2025-ci il Şənbə № 119 (8729) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Əbu-Dabi sıcrayışı - Böyük sülhə daha neçə zirvə qaldı?

Liderlərin görüşünü Vaşinqton, Brüssel və Moskva alqışladı, amma...

yazısı səh.5-də

Zəngəzur üçün inanılmaz fürsət - ilin sonunda...

yazısı səh.9-da

"Daşnaksütyun" həmişəlik bağlana bilər

yazısı səh.7-də

Pezeşkian Azərbaycanla bağlı nöqtəni qoydu, amma...

yazısı səh.6-da

SOS: 6 aya 40 bağça müdiri qovulub - bəs keyfiyyət...

yazısı səh.13-də

Qusarda icra başçısının adından şok dələduzluq

yazısı səh.3-də

Ölkədə nikahsız doğulanların sayı artır - İki baxış

yazısı səh.13-də

ABŞ Fordoya atom bombası atıb iddiası - Nüvə alimi deyir ki...

yazısı səh.11-də

Təhlükəli virus qapıda: artıq Qərbi Azərbaycanda...

yazısı səh.15-də

Sosial yardım alanların nəzərinə: Məbləğ arta bilər

yazısı səh.2-də

İrandakı terror qrupundan Azərbaycana təxribat mesajı

yazısı səh.11-də

QƏRB NƏŞRİNDƏN SENSASIYA - KREMLİN ƏLİNDƏKİ "QARABAĞ RIÇAĞI" ...

On illərlə müharibə vəziyyətində olan Azərbaycan və Ermənistanın indi ortaq rəqibi var; Rusiya bölgəni tam itirmək ərəfəsində

yazısı səh.8-də

"Babək" serialı ətrafında qalmaqal: film niyə çəkilmədi? - Sərt etirazlar

Ərəb iş adamlarının narazılığı Azərbaycan qəhrəmanı haqda çəkilişlərin ləğvinə səbəb olub - ziyalılardan fərqli reaksiyalar

yazısı səh.4-də

Siyavuş Novruzov

"Əbu-Dabi görüşü dönüş nöqtəsi ola bilər" - deputat

yazısı səh.9-da

Tofiq Zülfüqarov

Tofiq Zülfüqarov: "Danışqlar Azərbaycanın təkidli ilə birbaşa aparılır"

yazısı səh.6-da

Elmar Məmmədov

Sabiq nazir in ölkədən çıxışına qadağa qoyulub? - Açıqlama

yazısı səh.4-də

Gürcü nazir Prezidentin qəbulunda

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 11-də Gürcüstanın iqtisadiyyat və davamlı inkişaf naziri Mariam Kvirivshvili qəbul edib. mu-savat.com xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev Mariam Kvirivshviliyə nazir təyin olunması münasibətilə təbriklərini çatdıraraq, onun vəzifəsinin icrasına başlamasından qısa müddət sonra ölkəmizə səfərini sıx əməkdaşlığımızın göstəricisi kimi qiymətləndirib.

Qonaqpərvərliyə və təbriklərə görə minnətdarlığını bildirən Mariam Kvirivshvili dövlət başçısı ilə görüşdən şərəf hissi keçirdiyini deyib. Qonaq Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidzenin salamlarını dövlət başçısına çatdırıb.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirib, onun da salamlarını İrakli Kobaxidzeyə çatdırmağı xahiş edib.

Azərbaycan Prezidenti Gürcüstanda keçirilmiş parlament seçkilərindən sonra İrakli Kobaxidzenin bu ilin yanvarında ilk xarici səfərini ölkəmizə etməsinə məmnunluqla xatırlayaraq, bunun Azərbaycanla Gürcüstan arasında dostluğun və qaradışlığın nümunəsi olduğunu deyib.

Prezident İlham Əliyevin global lider olduğunu vurğulayan Mariam Kvirivshvili dövlət başçısının Gürcüstanda dost kimi qəbul olduğunu qeyd edib.

Söhbət zamanı müxtəlif sahələri əhatə edən ikitərəfli əlaqələrimizin geniş gündəliyinin olduğu vurğulanıb, Azərbaycanla Gürcüstan arasında enerji və nəqliyyat sahələrində qurulmuş əməkdaşlığın və həyata keçirilən birgə layihələrin yalnız ölkələrimiz deyil, daha geniş region üçün strateji əhəmiyyət kəsb etdiyi qeyd olunub. Bağlantı, enerji, ticarət, sərmayələr və digər sahələrdə ikitərəfli və çoxtərəfli formatda daha sıx əməkdaşlıq həyata keçirilməsinin önəminə toxunularaq, müxtəlif istiqamətlərdə münasibətlərimizin genişlənməsinə ümidvarlıq bildirib.

Görüşdə Azərbaycanın Gürcüstanın əsas ticarət tərəfdaş olduğunu vurğulanıb, ticarət dövryyəsinin artırılması üçün böyük potensialın mövcudluğuna toxunulub, iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində birgə layihələrin həyata keçirilməsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Bu gün 39 dərəcə isti olacaq

Iyulun 12-də gözlənilən hava şəraiti açıqlanıb. Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib.

Bakıda və Abşeron yarımadasında havanın yağmursuz olacağı gözlənilir. Şimal-qərb küləyi əsəcək, gündüz cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu gecə 21-25° isti, gündüz 33-38° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 759 mm civə sütunu olacaq. Nisbi rütubət gecə 60-70 %, gündüz 35-40 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında hava şəraiti əsasən yağmursuz olacaq. Lakin gündüz bəzi dağlıq ərazilərdə qısamüddətli az yağış yağacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var. Şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 20-25° isti, gündüz 35-39° isti, dağlarda gecə 10-15° isti, gündüz 20-25° isti olacaq.

Orta aylıq nominal əməkhaqqı 9,1% artıb

2025-ci ilin yanvar-may aylarında ölkə iqtisadiyyatında muazzam işçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 9,1 faiz artaraq 1095,0 manat təşkil edib.

Teleqraf Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən xəbər verir ki, iqtisadiyyatın mədənçıxarma sənayesi, maliyyə və sığorta fəaliyyəti, informasiya və rabitə, peşə, elmi və texniki fəaliyyət, eləcə də nəqliyyat və anbar təsərrüfatı sahələrində orta aylıq nominal əməkhaqqı daha yüksək olub.

2025-ci il iyunun 1-i vəziyyətinə ölkə iqtisadiyyatında muazzam işçilərin sayı 1769,2 min nəfər olmuş, onlardan 873,0 min nəfəri iqtisadiyyatın dövlət sektorunda, 896,2 min nəfəri isə qeyri-dövlət sektorunda fəaliyyət göstərmiş.

Muazzam işləyənlərin 18,7 faizi ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 18,6 faizi təhsil, 13,6 faizi sənaye, 8,6 faizi əhaliyə səhiyyə və sosial xidmətlərin göstərilməsi, 6,6 faizi tikinti, 6,3 faizi dövlət idarəetməsi və müdafiə; sosial təminat, 4,2 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 3,9 faizi peşə, elmi və texniki fəaliyyət, 2,4 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq, 2,3 faizi maliyyə və sığorta fəaliyyəti, 14,8 faizi isə iqtisadiyyatın digər sahələrində məşğul olub.

Sosial yardım alanların nəzərinə: Məbləğ arta bilər

“Azərbaycan Prezidenti “Yaşayış minimumu haqqında” qanunda dəyişiklikləri təsdiq edib. Yeni dəyişikliklərə əsasən, tibb və təhsil müəssisələri ilə yanaşı, sosial sahəyə aid müəssisələrdə şəxslər üçün də yeni qida normaları təsdiq ediləcək”.

“Unikal” xəbər verir ki, bu iqtisadçı deputat Vüqar Bayramov deyib. O bildirib ki, əvvəlki qanunvericilikdə sosial sahəyə aid müəssisələr üçün normaların təsdiqi nəzərdə tutulmurdu və bu da institusional olaraq onların bu imkandan tam faydalanmasına imkan vermirdi: “Yeni dəyişikliklər bu

boşluğu aradan qaldırdı. Nazirlər Kabineti tibb müəssisələrində, təhsil müəssisələrində və sosial sahəyə aid müəssisələrdə şəxslərin qida normalarını üç ay müddətində müəyyən edib Azərbaycan Prezidentinə məlumat verəcək. Eyni zamanda, gözlənilir ki, sonuncu dəfə 11 il öncə təsdiq edilən minimum istehlak səbətinin yeni tərkibi bu il müəyyənləşərək təsdiq olunacaq. Bu da sözügedən qanunun 3.2-ci maddəsinin tələblərinə uyğun həyata keçirilir.

Minimum istehlak səbətinin yeni tərkibinin müəyyənləşdirilməsi son təsdiqdən

öten dövrdə yaranan xərclərin də nəzərə alınmasına imkan verəcək. İstehlak səbətinin yeni tərkibinin müəyyənləşməsi hazırda dəyəri 285 manat olan yaşayış minimumunun növbəti dövrlərdə artırılması üçün imkanlar yaradacaq. Nəticədə, ehtiyac meyarının artırılması sosial yardım məbləğinin də yüksəlməsinə imkan verəcək. Çünki o meyar nə qədər çox artırsa, dövlət büdcəsindən sosial yardıma o qədər çox vəsait ayrılır. Bu isə xüsusən sosial dəstəyə daha çox ehtiyacı olan vətəndaşlarımızın sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi baxımından vacibdir”.

Abşeronda silah-sursat aşkarlanıb

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin “112” qaynar telefon xəttinə Abşeron rayonunun Məmmədli və Novxanı kəndlərində, Masazır qəsəbəsi ərazisində silah-sursatların aşkar edilməsi barədə məlumatlar daxil olub. Bu barədə FHN-dən məlumat verilib.

Bildirilib ki, məlumatlarla əlaqədar dərhal FHN-in Xüsusi Riskli Xilasetmə Xidmətinin (XRXX) minalardan təmizləmə üzrə çevik qrupu hadisə yerinə cəlb edilib.

Hüquq-mühafizə orqanı əməkdaşları ilə birgə müvafiq təhlükəsizlik tədbirləri görüldükdən sonra hadisə yerlərinə baxış zamanı aşkar edilmiş sursatların döyüş təbiiqinə yararlı 17 ədəd F-1 əl qumbarası, 16 ədəd UZRQM partladıcısı, 1 ədəd UBR-M75P1 partladıcısı, 85 ədəd 7,62 mm-lik, 44 ədəd 5,45 mm-lik və 13 ədəd 9,18 mm-lik mərmir, 1 ədəd AK-74 avtomatı və 2 ədəd sandıqçası, 1 ədəd AKSU avtomatı, 2 ədəd Makarov tipli tapança və 2 ədəd sandıqçası, 1 ədəd süngü bıçağı olduğu müəyyən edilib.

Silah-sursatlar XRXX-nin çevik qrupunun mütəxəssisləri tərəfindən ərazidən götürülərək kənarlaşdırılıb.

“Qarabağ”da növbəti ayrılıq - Bu klubla keçdi

“Qarabağ”ın futbolçusu Redon Cica “SSPA Şabab Riadi Be-luizdad” klubuna transfer olunub.

QOL.az xəbər verir ki, bu barədə Ağdam təmsilçisinin mətbuat xidməti məlumat yayıb. 26 yaşlı albaniyalı hücumçu Əlcəzair klubu ilə müqavilə imzalayıb.

2023-cü ilin yanvarından “Qarabağ”ın formasını geyinən oyunçu 3 dəfə Azərbaycan çempionu adını qazanıb, 1 dəfə ölkə kubokunun qalibi olub. O, 73 oyunda 13 qol və 5 assistə imza atıb.

Qeyd edək ki, “Qarabağ” daha öncə Yassin Benzia, Patrik Andrade, Marko Veşović, İsmayıl İbrahimli ilə də yollarını ayırıb.

Bağçalara qəbul bu tarixdən başlanı

18 iyul 2025-ci il, saat 11:00-dan etibarən Regional Təhsil İdarələri və Naxçıvan Muxtar Respublikasının tabeliyində olan məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə, 25 iyul 2025-ci il, saat 11:00-dan etibarən isə Bakı şəhəri üzrə məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə qəbul üçün valideynlər elektron qaydada növbə yarada biləcəklər. Bu barədə APA-ya MÜTDA-dan məlumat verilib.

2020 və 2021-ci il təvəllüdlü uşaqlar üçün növbələr saat 11:00-da, 2022, 2023 və 2024-cü il təvəllüdlü uşaqlar üçün isə növbələr saat 15:00-da aktiv olacaq. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə qəbul sisteminə növbə yaradarkən 1 uşaq üçün maksimum 3 məktəbəqədər təhsil müəssisəsini seçmək mümkündür. Mövcud növbələrin boş yer olduğu halda sorğuya çevrilməsi prosesi minimum 5 (beş) gündən sonra həyata keçiriləcək. Növbə sorğuya çevrildikdən sonra valideyn (və ya qanuni nümayəndə) 7 (yeddi) gün ərzində sənədləri müvafiq müəssisəyə təqdim etməlidir. Əks təqdirdə sorğu silinəcək və növbəli şəkildə başqa uşağın qəbulu aparılacaq. Məlumat üçün bildiririk ki, valideynlər www.bq.edu.az saytına daxil olmaqla 2025-2026-cı tədris ili üçün məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə uşaqların qəbulu ilə bağlı elektron kabinet yarada bilərlər.

Şirvanda narkokuryer saxlanılıb

Şirvan Şəhər Polis Şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən keçirilən əməliyyat nəticəsində narkokuryerliyə cəlb edilən şəhər sakini Natiq Xankişiyev saxlanılıb.

DİN-in Mətbuat Xidmətinin Şirvan regional qrupundan APA-ya verilən məlumata görə, ondan 7 kiloqrama yaxın həşiş, metamfetamin və marixuana, eləcə də 400 ədəd narkotik tərkibli həb aşkarlanıb. N.Xankişiyev sosial şəbəkələrdə tanış olduğu şəxsiyyəti istintaqla araşdırılan əcnəbi narkotacir tərəfindən kuryerliyə cəlb olunduğunu bildirib. Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb, araşdırma aparılır.

Azərbaycanda ağır və xüsusilə ağır cinayətlərin sayı 19 faizə yaxın azalıb. Bu barədə iyulun 10-da Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) 2025-ci ilin 6 ayının əməliyyat və xidməti fəaliyyətinin yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan Kollegiya iclasında məlumat verilib. Bildirilib ki, ötən 6 ayda əməliyyat-axtarış fəaliyyətinin subyekti olan bütün dövlət qurumlarında 17 min 49 cinayət qeydə alınıb ki, bunun da 94,4 faizi daxili işlər və prokurorluq orqanları tərəfindən prosessual qaydada araşdırılmış cinayətlərdir. 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə ağır və xüsusilə ağır cinayətlərin sayı 18,9 faiz, odlu silahdan istifadə etməklə törədilən cinayətlərin sayı 2 dəfə, övəllər məhkum olunmuş şəxslər tərəfindən 19,8 faiz, cinayətkar qruplar tərəfindən 18,8 faiz, məişət zəminində törədilmiş cinayətlərin sayı 5,5 faiz, əmlak əleyhinə cinayətlərin sayı 5,5 faiz, əmlak əleyhinə cinayətlərin sayı 31 faiz azalıb.

Bəs bu müsbət tendensiya nə ilə bağlıdır və onun davamlı olması üçün nələr edilməlidir?

Bu yöndə dövlətin, cəmiyyətin, KİV-lərin üzərinə hansı missiya düşür?

“Bakı” Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov “Yeni Müsavat”a deyib ki, bu göstəricilər cəmiyyətin təhlükəsizliyi, sosial sabitlik və hüquq-mühafizə sisteminin effektivliyi baxımından olduqca əhəmiyyətlidir: “Azərbaycanda cinayətkarlıq səviyyəsinin azalması dövlətin idarəçilik fəlsəfəsinin, hüquqi sabitlik strategiyasının və ictimai müqavilə institutunun durumunu göstərir. Daxili İşlər Nazirliyinin 2025-ci ilin ilk yarısına dair təqdim etdiyi rəsmi göstəricilər Azərbaycan cəmiyyətinin təhlükəsizlik müstəvisində yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu göstərir. Ağır və xüsusilə ağır cinayətlərin sayında 18,9 faizlik eniş idarəetmədə çevikliyin, texnologiyanın və vətəndaşın

Ölkədə ağır cinayətlər azalıb - Təsadüf, yoxsa...

Hüquqşünas bu müsbət tendensiyanın davamlı olması üçün hansı addımlar atılmalı olduğunu açıqladı

hüquqi davranışının uzlaşmasıdır. Əgər bu gün biz odlu silahdan törədilən cinayətlərin 2 dəfə azalmasından, əmlak əleyhinə hüquq pozuntularının 31 faiz düşməsindən, cinayətkar qrupların aktivliyinin 18,8 faiz zəifləməsindən danışırıqsa, bu, təkcə kriminal aləmlə bağlı təcrid məlumdur. Sosial şəbəkələrdə baş verən informativ kaos, zorakılığın populyarlaşdırılması, ailədaxili münasibətlərin ictimai tamasaya çevrilməsi kimi hallar cəmiyyətin hüquqi davranış kodunu pozur. Ona görə də

rakılığı normalaşdırın kon-tentlər arasında fərq qoymadan apanlan kompleks mübarizə dayanır”. Natiq Ələsgərov deyib ki, ictimai sabitlik təkcə hüquq-mühafizə orqanlarının yükü deyil: “Cəmiyyətin özü də hüquqi tərbiyə modelinə çevrilməlidir. Sosial şəbəkələrdə baş verən informativ kaos, zorakılığın populyarlaşdırılması, ailədaxili münasibətlərin ictimai tamasaya çevrilməsi kimi hallar cəmiyyətin hüquqi davranış kodunu pozur. Ona görə də

KİV və yeni media platformalarını ictimai təhlükəsizliyin ilk səngəri kimi fəaliyyət göstərməlidir. Bu gün Azərbaycan önləyici və intellektual hüquq müdafiə sistemində keçid edir. Biz cinayət törədildikdən sonra yox, cinayət baş verməsin deyər işləyən idarəçiliyin şahid oluruq. Davamlılıq üçün hüquqi təhsilin məktəb səviyyəsindən başlanılması, gənclər üçün hüquqi psixologiya modullarının tətbiqi, polis-vətəndaş münasibətlərində güc nümayişindən xidmət mədəniyyətinin dərinləşdi-

rilməsi və regionlarda sosial dayanıqlıq platformalarının genişlənməsi zəruridir”.

Natiq Ələsgərov deyib ki, cinayətkarlığın azalması Azərbaycan DİN-in uğurudur: “Dövlət cinayət törədən arxasınca

qaçan yox, vətəndaşın önündə duran və onu qoruyan gücdür. Və bu güc sadəcə qanunla deyil, etimadla işlədikdə real nəticə verir”.

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Ağsaqqallar Şurasının sədr müavini dindiriləcək - 14 milyonluq iş

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində “Atlant” Ailəvi İstirahət Mərkəzinin sahibi Tahir Qədeşovun adı keçən cinayət işi üzrə proses davam etdiriləcək. Musavat.com xəbər verir ki, hakim qarşısına Tahir Qədeşovun kürəkəni Nofəl Hacıyev çıxarılıb. Nofəl Hacıyev 171 Azərbaycan vətəndaşına qarşı 14 milyon manatlıq dələduzluqda ittiham olunur. O, pulları qayınatısı Tahir Qədeşova məxsus “Atlant” Ailəvi İstirahət Mərkəzinin təmir-tikinti işlərinə yatırdığını deyir. İbtidai istintaq zamanı “Atlant” istirahət mərkəzinin üzərinə həbs qoyulub. Bu iş üzrə Tahir Qədeşov şahid, kürəkəni Nofəl Hacıyev isə təqsirləndirilən şəxsdir. Nofəl Hacıyevlə müttəhimlər kürsüsünü şirkətin icraçı direktoru Təhs Məhəmmədov bölüşüb. Hakim bildirib ki, təqsirləndirilən Nofəl Hacıyevə məxsus əmlakların üzərinə həbs qoyulub, qərar icraya yönəldilib. Bundan başqa, telefon danışqları ilə bağlı sorğu göndərilməsi məsələsi də araşdırılacaq. Bu arada təqsirləndirilən Nofəl Hacıyevin müdafiəsinə vəkillər Ceyhun Yusifov və Asim Hacıyevin qoşulub. Məhkəmədə elan olunub ki, Nofəl Hacıyevin yaxınları tərəfindən hər iki vəkillə müqavilə bağlanıb. Ceyhun Yusifov bildirib ki, zərərçəkmiş şəxslərin sayı həddən çoxdur: “Burada zərərçəkmişlər iki hissəyə bölünür: həqiqi zərərçəkmişlər və formal zərərçəkmişlər. Zərərçəkmiş qismində tanınan Bayram Yusifovun adı var. Onun Xırdalandakı tikintidə evi var. Ona ziyan dəymədiyi halda, zərərçəkmiş qismində tanınıb. Biz burada zərərçəkmişləri müəyyən etməliyik. Bayram Yusifovun dindirilməsini istəyirik”.

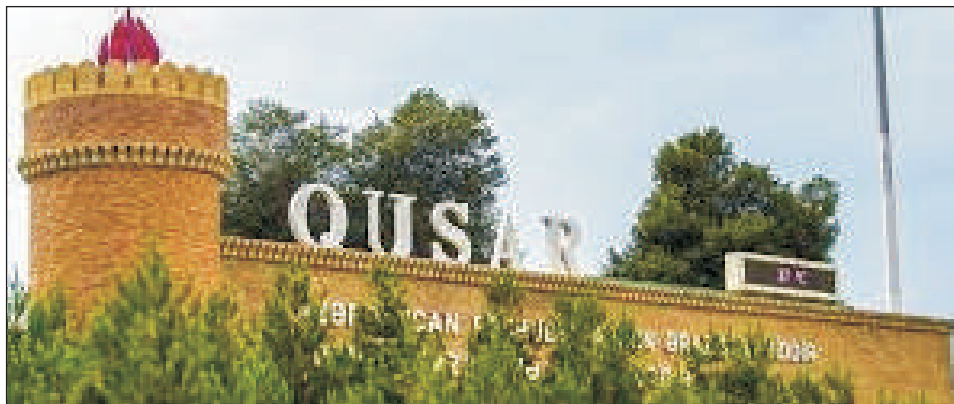
Musavat.com xatırladır ki, Bayram Yusifov Azərbaycan Ağsaqqallar Şurasının sədr müavini. Məhkəmədə digər vəkil A.Hacıyev müvəkkilinin barəsindəki qəti-imkan tədbirinin ev dustaqlığı evəzlənməsini istəyib. Vəkil deyib ki, istirahət mərkəzinin hərəcə çıxarılmasını, satışdan əldə olunan vəsaitlə ziyanın ödənilməsi istəyirlər.

Hakim bildirib ki, təqsirləndirilən Nofəl Hacıyevin barəsində qüvvədə olan Nərimanov Rayon Məhkəməsinin hökmü var. Vəkil Ceyhun Yusifov bu səbəbdən həbs qətimkan tədbirinin dəyişdirilməsi barədə vəsatətdən imtina etdiklərini, lakin əmlakın açıq hərəcə satılması ilə bağlı vəsatətə baxılmasını istəyib.

Hakim bildirib ki, zərərçəkmiş şəxsin məhkəməyə məcburi gətirilməsi ilə bağlı qərar var, həmin qərarın icra olunması üçün müvafiq qurumlara müraciət olunub. Daha sonra əmlakının açıq hərəcə satılması ilə bağlı prosessual qayda müzakirə olunub. Vəkil Ceyhun Yusifov bildirib ki, əmlakın sonda satılması barədə heç bir qayda nəzərdə tutulmayıb, istənilən mərhələdə əmlakın satılması mümkündür. Nofəl Hacıyev vəkilləri ilə razı olduğunu deyib: “Bu qədər şahid ifadə verib. “Atlant” Bakıda tikintidən olan vəsait hesabına tikilib. Bunu şahidlər də təsdiq edib. Sumqayıtdan Bakıya qədər olan tikintidən ayrılan pullar istirahət mərkəzinə yönəldirilib. Biz qohum olmuşuq, mənəm də qohumluq etibarından istifadə edib. Mən heç bir əmlakı yayındırmamışam. Yayındırmış olsaydım, bu gün burada olmazdım. Övladlarım da öz evində yaşayırdı. Bunu Tahir Qədeşov da çox gözəl bilir”.

Qeyd edək ki, Nofəl Hacıyev həbsdədir. O, 171 Azərbaycan vətəndaşına qarşı dələduzluqda ittiham olunur.

İcra başçısının adından şok dələduzluq

Qusarda aldığı torpaq sahəsində yanacaq doldurma məntəqəsi tikmək istəyən sahibkarın başına iş gəlib. Sahibkar icra hakimiyyətindən icazə almaq adı ilə 15 min manat verən zaman aldadılıb. Musavat.com xəbər verir ki, dələduzluq hadisəsinə görə 40 yaşlı Elsevər cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

İttihamla görə, Azad adlı sahibkar Qusarda aldığı torpaq sahəsində yanacaq doldurma məntəqəsi tikmək istəyib. Bu barədə dostu Səxavətlə danışmış. Səxavət ona Xəqani adlı tanışının bu işdə kömək edə biləcəyini deyib.

Azad, Səxavət və Xəqani Bakıda birlikdə görüşüblər. Xəqani də bu işi Elsevər adlı dostunun həll edəcəyini bildirib. Buna

görə 15-20 min xərc çıxacağını deyiblər. Azad bir şərtlə razılaşmış ki, pulu Qusarda verəcək. Bu məqsədlə Qusara gediblər.

İstintaqla müəyyən edilib ki, Elsevər və Xəqaninin məqsədi Azadı aldadaraq pulunu ələ keçirmək olub.

Qusar Rayon İcra Hakimiyyətinin qarşısında təyin olunan görüşdə sahibkar Xəqaniyə 15 min manat pul verib. Xəqani

pulu götürdükdən sonra pulu icra başçısının sürücüsünə vermək adı ilə oradan uzaqlaşmış. Həmin görüşə Elsevər gəlməyib.

Xəqani götürdüyü pulun 10 min manatını istifadə etdiyi kartla yükləyib. 5 min manatını da cibində saxlayıb. Həmin puldan 4200 manatını Elsevərə göndərmiş.

Daha sonra Azadın yanına qayıdan Xəqani orada Elsevəri gözləməyə başlayıb. Lakin Elsevərin gəlməyəcəyini bilirmiş. Bir müddət Azad vəziyyətdən şübhələnərək pulunu geri istə-

yib bu zaman Xəqani Elsevərə zəng edib. Elsevər sürücünün pulu getirəcəyini deyib. Sonra fursətdən istifadə edən Xəqani oranı tərk edib.

Gecə saatlarına qədər icra hakimiyyətinin qarşısında gözləyən və aldadıldığını başa düşən Azad polisə müraciət edib.

Bildirək ki, Elsevərlə Xəqani hərbiçi olub. Onlar vaxtilə eyni hərbi hissədə birlikdə xidmət ediblər. Elsevər Vətən müharibəsi iştirakçısı da olub.

Məhkəmə araşdırması zamanı məlum olub ki, zərərçəkmiş Azad dəymiş zərər də ödəmədiyi üçün Elsevəri bağışlayıb. Elsevər barəsində azadlığın məhdudlaşdırılması cəzası təyin edilib.

Bildirək ki, Xəqani də məsuliyyətə cəlb edilib. Xəqani ölənə qədər məhkəməyə məcburi saxlanılıb. Alınan 15 min manatın əsas hissəsi Xəqanidə olub. Həmin məbləğin 4200 manatı Elsevərə çatıb. Xəqani qalan məbləğin bir hissəsi ilə də kreditlərini bağlayıb. Sonra da ölkəni tərk etmək istəyən zaman saxlanılıb.

□ **Musavat.com**

Xalq Qəhrəmanı Babəkin həyatı ilə bağlı Türkiyədə çəkilməsi planlaşdırılan serial təxirə salınıb. “Bozdağ Yapım”ın lentə alacağı serial ərəb iş adamlarının sərt etirazına görə ləğv edilib.

“Tabii” platformasında yayımlanması planlaşdırılan ekran işində baş rolunu İlan Şen canlandıracaqdı. Xürrəmilər hərəkatının rəhbəri Babək, Ərəb Xilafətinə qarşı Cənubi Azərbaycandakı azadlıq müharibəsinə rəhbərlik etmiş sərkərdə idi.

Din xadimləri, siyasətçi-

“Babək” serialı ilə bağlı şok qalmaqal: film niyə çəkilmədi? - Sərt etirazlar

Ərəb iş adamlarının narazılığına görə Azərbaycan qəhrəmanı haqda çəkilişlər ləğv edilib - ziyalılardan fərqli reaksiyalar

Sabir Rüstəmxanlı

Ceyhun Məmmədov

Sabiq nazirin ölkədən çıxışına qadağa qoyulub?

Sabiq Xarici İşlər naziri Elmar Məmmədov Ruhiyyə Əliyevanın “Qaranlıqda həqiqət” layihəsində maraqlı açıqlamalar verib.

Musavat.com xəbər verir ki, E. Məmmədov müsahibəsi zamanı ölkədən çıxışına qadağa qoyulması ilə bağlı danışıb.

“Mənim ölkədən çıxışına qadağa qoyulması ilə bağlı məlumatlar yalandır. Mənə irad tutdular ki, evdən işləyirəm. Amma həmin dövr pandemiya dönməsi idi və bu, global praktikaya uyğun olaraq tətbiq edilən müvəqqəti tədbir idi.”, - deyir E. Məmmədov bildirib.

Bu qəzetlər birləşdirildi

“Respublika” qəzeti və “Xalq qəzeti” redaksiyaları birləşdirilib. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Fərman imzalayıb. Fərmana əsasən, “Respublika” qəzeti və “Xalq qəzeti” redaksiyalarının birləşmə formasında yenidən təşkili yolu ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin tabeliyində “Xalq” qəzetinin redaksiyası” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti yaradılıb.

lər, hətta sadə vətəndaşlar Babəkin şəxsiyyəti, onun qəhrəmanlığı, inancı ilə bağlı həmişə fərqli fikir yürüdürlər. Məsələn, bir müddət əvvəl deputat Fazil Mustafa qeyd etmişdi ki, Babəkin bugünkü Azərbaycan türkləri ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Onun sözlərinə görə, Babək Sovet sisteminin sırdığı qəhrəmanlardan biridir: “Bunun da səbəbi Şeyx Şamil ideyasını məhv etmək olub. Yeni ruslara qarşı döyüşmək ideyasının yerinə, ərəblərə qarşı savaşımaq ideyası yaymaq əsas məqsəd idi”.

Tarixçi Kərəm Məmmədov da tarixi mənbələrə istinadən qeyd etmişdi ki, Babək İslama deyil, türkləri əksik tutan ərəb millətçiliyinə qarşı çıxıb. Onun sözlərinə görə, Babək Bəzz qalasında namaz qılıb Quran oxuyan xürrəmilərin rəhbəri olub.

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədri, Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin sədri Sabir Rüstəmxanlı “Yeni Müsavat”a bildirib ki, Azərbaycan dövlətinin hələ də vahid bir ideologiyası, tariximizə və keçmişimizə münasibətdə ortaq konsepsiyası formalaşmayıb. “Bu olmadığı üçün ayrı-ayrı adamlar”at oynadır” və bizim mənəvi dəyərlərimizə kölgə salmağa çalışırlar”, - deyir partiya sədri vurğulayıb.

S.Rüstəmxanlı bildirib ki, Azərbaycanın 1500 illik dövlətçilik tarixində, xüsusilə ərəblərin gəlişi və İslam dini-

nin yayılması dövründən bu yana elə bir milli ruh daşıyıcısı yoxdur ki, onun üzərinə ləkə atılmasın - istər şair, istər yazıçı, istərsə də qəhrəman: “Allah şükür, müsəlmanlıq, İslama qarşı bir sözümüz yoxdur. Amma bir gün şeİRan ideologiyasının, başqa bir gün ərəb vəhabiliyinin, daha sonra isə hər hansı başqa tərqiğin təsiri altında olan adamlar çıxıb bu günün siyasi və dini kontekstindən çıxış edərək Azərbaycanın tarixi dəyərlərinə qiymət verməyə çalışırlar”.

S.Rüstəmxanlı qeyd edib ki, Babək tamamilə fərqli bir dövrdə yaşayıb və ona bu günün gözü ilə baxmaq olar, amma bugünkü ölçü vahidləri ilə qiymət vermək olmaz: “Şah İsmayıl Xətai də eləcə tamamilə fərqli bir mənəvi motivasiya ilə yaşayan, öz dövrünün ruhunu daşıyan şəxsiyyət idi. Ona da indiki Türkiyə-Azərbaycan münasibətləri prizmasından yanaşmaq yanlış olar. Tarixin öz qanunauyğunluqları və dövrün tələbləri var. Bu gün bu məsələləri siyasiləşdirmək, suyu bulandırmaq heç kimə sərf etmir. Babək mövzusunda televiziyalarda, mətbuatda çox mübahisələrimiz olub. Fazil Mustafa ilə də bir verilişdə mübahisə etmişik. Mən onun fikrini, o da mənim fikrimi bilir. Yeni yanaşmalarımız fərqlidir. Ərəb dünyası ilə dostluğumuzu nəzərə alıb, bu gün Türkiyədə ərəb təsirinin artdığı bir zamanda sırf bu

kontekstdən yanaşmaq olmaz. Babək Azərbaycan qəhrəmanıdır. İndi bəziləri deyir ki, guya o türk deyildi və sairə. Hər bir cür danışır. Amma reallıq budur ki, Babək Azərbaycanın torpağında doğulmuşdu. Onun etnik kimliyi nə olursa-olsun, azərbaycanlı idi. Bu gün biz də azərbaycanlı dedikdə kimin hansı etnik kökəndən gəldiyinə diqqət etməməliyik, amma onlar sağ qalmalıdır. Bu cür düşüncələr var idi. İndi də ərəb dostluğumuz əsas götürüb deyirlər ki, tariximizi danışmaq olmaz. Onda elə çıxır ki, gəlib tariximizi də ərəblər yazsın.

S.Rüstəmxanlı bir daha vurğulayıb ki, Babək İslama qarşı deyil, işğalçı ərəblərə qarşı savaşıb: “Ola bilər ki, içində dinə qarşı müəyyən narazılıq olub. Amma İslam 7-ci əsrdə Azərbaycana gəlmişdi, Babək isə 8-9-cu əsrlərdə savaşırdı. Yeni aradan iki əsr keçmişdi. Bu qəndər vaxtdan sonra onun guya İslama qarşı çıxması haqqında danışmaq doğru deyil. Babək, əslində, o dövrdə Azərbaycana gəlmiş ərəblərin xalqımıza qarşı apardığı zülmə, torpaqlarımızı zəbt etməsinə, xalqa ağır vergi yükü qoymasına qarşı vuruşurdu. Onlar “mən ərəbəm”, “peyğəmbər nəslindənəm”, “şə-cərəmi ona bağlayıram” deyir-dəyə xalqı talayır, işğal edirdilər. Müsəlman olmaq o demək deyil ki, millətləri ayaqlayıb keçəsən. İnsan dinini dəyişə bilər, amma milli ruhunu dəyişmək mümkün

deyil. Babək bu torpağın övladı idi və xalqın istəklərinin təcəssümü kimi 25 il mübarizə apardı. Sonda isə ona xəyanət edildi. Babək Allaha və İslama deyil, işğalçılara qarşı çıxmışdı. Tarix boyu hər millət işğala qarşı mübarizə aparıb - bu, təbii haldır.

Xatırlayıram, mən “Cavad xan” filmi çəkəndə də bu məntiqə qarşı çıxdılar. Deyirdilər ki, filmə ruslara qarşı sərt olmaq olmaz, çox rus öl-məməlidir, biz qoyun kimi ölməliyik, amma onlar sağ qalmalıdır. Bu cür düşüncələr var idi. İndi də ərəb dostluğumuz əsas götürüb deyirlər ki, tariximizi danışmaq olmaz. Onda elə çıxır ki, gəlib tariximizi də ərəblər yazsın.

Beləliklə, Babək haqqında film çəkilsin, ya çəkilməsin - bu, başqa məsələdir. Amma Babəkin adına kölgə salmaq, onun haqqında mənfi fikirlər yaymaq Azərbaycanın tarixinə dil uzatmaqdır, tarixi saxtalaşdırmaqdır.

Deputat, ilahiyyatçı Ceyhun Məmmədov isə təəssüf hissi ilə qeyd edib ki, Azərbaycan tarixində kifayət qədər araşdırılmamış, barəsində zaman-zaman müxtəlif və əsassız fikirlər səsləndirilən şəxslərdən biri də Babəkdir: “Əvvəla, onu qeyd etmək lazımdır ki, Xürrəmilər hərəkatı o dövrdə, yeni Abbasilər xilafəti dövründə bu hakimiyyət üçün sözün əsl mənasında başağrsına çevrilmişdi. Xilafət çox ciddi dilemmaların qarşısında qalmış, Babək isə on-

ların hakimiyyətini ciddi şəkildə sarsıtmışdı. Bu hərəkat xilafət üçün ciddi təhlükəyə çevrilmişdi.

Mənbələrdə Babək barədə müxtəlif fikirlər yer alır. Bəzi ərəb mənbələri onu İslamın düşməni kimi təqdim edir, bəzi tarixçilər isə Babəki ərəb millətçiliyinə qarşı çıxan bir şəxsiyyət kimi dəyərləndirir. Ümumiyyətlə, ərəb ölkələrində Babəkə münasibət birmənalı deyil və müsbət yanaşma müşahidə olunmur. Sovet dövründə isə Babək bizə bir qəhrəman kimi təqdim olunurdu. Bu yanaşma “Babək” filmində də öz əksini tapıb. Lakin düşünürəm ki, Babəkin bir tarixi şəxsiyyət kimi yenidən tədqiq olunmasına, onun müasir tədqiqatların mövzusunə çevrilməsinə ciddi ehtiyac var.

Babək, istər müsbət, istərsə də mənfi mənada bu xalqın bir nümayəndəsidir.

Əsas məsələ budur ki, o, əslində nəyə qarşı mübarizə aparırdı, onun amal və məqsədi nə idi? Biz bu sualları yalnız ciddi elmi araşdırmalarla cavablandırmalıyıq.

Hər kəsə məlumdur ki, sovet rejimi İslama qarşı ideoloji mübarizə aparırdı və buna görə də Babəki anti-İslam obrazında təqdim etməyə çalışırdı. Ərəblər isə onu xilafət üçün təhlükə yaratdığı üçün İslam düşməni kimi qələmə verirdilər. Bu da təbii olaraq Babəkə qarşı münasibətin ərəb ölkələrində birmənalı olmamasına gətirib çıxarıb. Türkiyədə filmin çəkilişinin dayandırılması da məhz bununla əlaqədardır. Ərəb ölkələrində Babəkə münasibətin mənfi olması bu cür gərgin reaksiyaların yaranmasının əsas səbəblərindən biridir”.

□ **Halidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Əbu-Dabi sıçrayışı - Böyük sülhə daha neçə zirvə qaldı?

Liderlərin görüşünü Vaşinqton, Brüssel və Moskva alqışladı; tərəflər arasında yaxınlaşma, doğrudanmı, Rusiyanı qane edir? - rəy

Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin 5 saatlıq Əbu-Dabi görüşü global siyasi gündəminin əsas mövzularından biri olaraq qalır. Xəbər verildiyi kimi, həm rəsmi Bakı, həm də rəsmi İrəvan görüşü eyni dərəcədə çox konstruktiv kimi qiymətləndirib. Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh gündəliyinin vacib istiqamətləri - sərhədlərin delimitasiyası, Zəngəzur dəhlizinin açılması və inkişafı, sülh müqaviləsinin paraflanması və digər məsələlərlə bağlı çox ciddi və substantiv müzakirələr aparılıb. Bu təmasların və danışıqların istər müxtəlif işçi qrupları səviyyəsində, eyni zamanda daha yüksək səviyyələrdə davam etdirilməsi barədə ümumi və mühüm razılıq əldə edilib. İndi ən çox səslənən sual proseslərin bundan sonra hansı səmtdə davam edə biləcəyi ilə bağlıdır.

Bu arada Ermənistan xarici işlər nazirinin müavini Mnatsakan Safaryan regional kommunikasiyaların blokdan çıxarılması funksiyalarının beynəlxalq təşkilatlara verilməsi variantına münasibət bildirib. Nazir müavinini deyib ki, bu variant Ermənistanın bəyan etdiyi prinsiplərə tam uyğun gələrsə, həyata keçirilə bilər.

ABŞ Dövlət Departamentinin sözcüsü Temmi Bryus isə bildirib ki, rəsmi Vaşinqton Azərbaycan və Ermənistan arasında davamlı sülhün əldə olunmasını dəstəkləyir. O bu fikri mətbuat konfransı zamanı azərbaycanlı hüquq müdafiəçisi Əhməd Şahidovun Əbu-Dabidə baş tutan Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin görüşünə dair sualını cavablandırarkən səsləndirib. "Birləşmiş Ştatlar Cənubi Qafqazda sabitlik və sülh istiqamətində atılan addımları müsbət qiymətləndirir. Hazırda mediada yayılan xəbərləri izləyirik, lakin əlavə məlumatımız yoxdur", - deyir o vurğulayıb.

Temmi Bryus həmçinin ABŞ rəhbərliyinin bu məsələyə baxışını da diqqətə çatdırıb: "Prezident Tramp və dövlət katibi Marko Rubionun açıqlamaları göstərir ki, hazırkı administrasiya regional sülhün bərqərar olmasına ciddi önəm verir. Prezidentin Nazirlər Kabinetində səsləndirdiyi fikirlər də bu yanaşmanı təsdiqləyir".

Avropa Birliyi də bu görüşü dəstəkləyib. Brüssel sülh sazişinin tezliklə imzalanmasını arzulayıb. Rusiyanın mövqeyinə gəlincə, Kremlin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib ki, Rusiya Ermənistanla Azərbaycan arasında birbaşa dialoqu alqışlayır. Onun sözlərinə görə, Bakı ilə İrəvan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması regiona sabitlik gətirməyə kömək edəcək. "Moskva bu prosesi dəstəkləyir", - Kreml rəsmisi vurğulayıb.

Tərəflər arasında yaxınlaşma doğrudanmı Rusiyanı qane edir? Moskvanın regionla bağlı bundan sonrakı addımları nə ola bilər? Ermə-

nistanda Rusiyaya bağlı "5-ci kolon", radikal-revanşist müxalifət və kilsə daha da fəallaşma bilərmi?

Xatırladaq ki, təxminən 26 il öncə (1999) Bakı və İrəvan arasında hansısa sülh anlaşması imzalamaq ərəfəsində Ermənistan parlamentində gülləboran aktı həyata keçirilmiş, terror aktı zamanı spiker də daxil, 8 nəfər qətlə yetirilmişdi. Bununla da prosesi son qoyulmuşdu.

Bu mənada Əbu-Dabi müzakirələri nə dərəcədə Paşinyanın əlini gücləndirəcək? Bəs cənub qonşumuz İran danışıqların yekunundan razıdırımı? Ən əsası böyük sülh sazişinədək daha neçə zirvə qaldı?

Yeri gəlmişkən, Ermənistanın "Hraparak" nəşri isə yazıb ki, Zəngəzur dəhlizinə xarici şirkətin nəzarətini təmin edəcək sənəd və sülh müqaviləsi dekabrda imzalanacaq. Nəşrin iddiasına görə, Ermənistanda hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşlarının hərəkətləri, xüsusən də müxalifət partiyası üzvlərinin həbsi də məhz buna yönəlib.

"Alyans" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülhə mane olacaq yalnız bir məsələ qalmışdı: "Konstitusiyada dəyişiklik etmək və Müstəqillik bəyannaməsinə isti-

nadi oradan çıxarmaq. Ermənistan da bunu edə biləcəyini, bu addımın yalnız 2026-cı ilin parlament seçkilərindən sonra atıla biləcəyini bəyan etmişdi. Və bu şəraitdə Əbu-Dabi görüşü keçirildi. Saatlarla davam eləyən çox ciddi müzakirələrin aparıldığı bir görüş oldu. Əgər hazırda Konstitusiya dəyişdirilə bilmirsə, bu qədər uzun zaman çəkən görüşdə nədən danışıla bilər?! Deməli, Ermənistan daha inandırıcı arqumentlər ortaya qoymalıdır ki, müzakirələrin aparılmasına və sülh sazişinin imzalanmasına yaxınlaşmaq mümkün olsun. Bu şəraitdə yalnız ABŞ-ın, ola bilər ki, digər böyük dövlətlərin verə biləcəyi təminatlar ortaya çıxa bilər. Gələcəkdə Ermənistan hakimiyyətinin dəyişməsi halında sülh sazişinin şübhə altına alınmaması üçün həm Ermənistan hökumətinin Azərbaycanı inandıra biləcək arqumentlər ortaya qoymasına, həm də ABŞ-ın və digər iri dövlətlərin qərar kimi çıxış edərək bu sazişin şübhə altına alınmayacağına təminat verəcəkləri halda sülh sazişi üzərində iş davam etdirilə bilər".

A.Səmədov qeyd etdi ki, bu prosesdə Türkiyə də həlledici rol oynayan iki dövlətdən biridir: "Çox güman ki, ABŞ və Türkiyə prosesin davam etdirilməsində maraqlı qüvvələr kimi çıxış ediblər.

Əbu-Dabi görüşünə Moskvadan növbəti reaksiya

"Rusiya İrəvanla Bakı arasında münasibətlərin nizamlanmasına töhfə verməyə hazırdır". Axar.az xəbər verir ki, bunu Rusiya XİN rəhbərinin müavini Mixail Qaluzin deyib.

O bildirib ki, sülh sazişinə doğru hərəkətin əsas istiqaməti Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin 2020 və 2022-ci illərdə əldə etdiyi üçtərəfli razılaşmalarda əksini tapıb:

"Biz bu istiqamətlərdə hərəkət etməliyik: sülh müqaviləsi hazırlamaq, regionda iqtisadi əlaqələri və nəqliyyat kommunikasiyalarını blokdan çıxarmaq, sonradan demarkasiya ilə sərhədlərin delimitasiyası, vətəndaş cəmiyyətləri ilə Ermənistan və Azərbaycan parlamentləri arasında dialoqu qurulması. Təbii ki, Rusiya üçtərəfli sazişlərin iştirakçılarından biri kimi onların həyata keçirilməsinə bundan sonra da öz töhfəsini verməyə hazırdır. Təbii ki, hər iki tərəf üçün əlverişli olan formada".

Xatırladaq ki, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin son görüşü iyulun 10-da Əbu-Dabidə baş tutub və beş saata yaxın davam edib.

Ərdöganla bu yaxınlarda Ankarada Paşinyanın görüşü və sonradan ABŞ dövlət katibinin kabinetin iclasında səsləndirdiyi bəyanat göstərir ki, hər iki dövlət sülh sazişinin imzalanmasında kifayət qədər maraqlıdır. Güman edirəm ki, bu müzakirələrə yaxın vaxtlarda sülh sazişinin imzalanmasına gətirib çıxara bilər. Tamamilə mümkündür ki, imzalanma mərasimi də elə Vaşinqtonda Ağ Evdə Trampın iştirakı ilə keçirilsin. Çünki Tramp bu cür imzalanma mərasimlərində iştirak etməyi çox sevir. Yaxın günlərdə iki Afrika dövləti arasında sülh razılaşmasının imzalanmasında həvəslə iştirak etdi".

Rusiyaya gəlincə, A.Səmədovun bu məsələdə optimist deyil: "Baxmayaraq ki, Rusiya dərhal Əbu-Dabi görüşünü müsbət qarşıladığını bəyan etdi, əslində gedişat Moskvanı qane etmir. Rusiya oyundankənər vəziyyətdə qaldığına görə narazıdır. Ona görə də Rusiya Ermənistanla vəziyyəti qarışdırmağa cəhd göstərəcək. Nəyəsə nail ola bilərmi? Güman etmirəm ki, aranı qarışdırmaqla nəyəsə nail ola bilsinlər. Paşinyan kifayət qədər qətiyyətli mövqe tutub, arxasında Qərb dayanır və ən əsası güc strukturlarına güvənir və güc strukturları da tələb olunan məqamda tərəddüd nümayiş etdirmir. Ancaq hər bir halda Rusiya cəhdlərindən əl çəkəməyəcək. Parlament seçkilərinə qədər və parlament seç-

kilərdə mübarizəni bir az da gücləndirərək, Paşinyanı hakimiyyətdən uzaqlaşdırmağa cəhd göstəriləcək. Ola bilsin ki, bu müddətdə ortaya yeni bir siyasi qüvvə çıxsın.

Yaxud ortada olan qüvvələr birləşsinlər və yeni lider irəli sürsünlər. Çox müxtəlif variantlar var və Rusiya bu variantları götür-qoy edib qələbəyə nail olmağa çalışacaq. 26 il öncə olduğu kimi parlamentdəki qırqın təkrarlana bilərmi? Ehtimal azdır. Çünki bu gün Ermənistan 1999-cu ilin Ermənistanından kəskin şəkildə fərqlənir. Üstəlik təcrübə ciddi amildir, artıq o təcrübəni Ermənistan yaşayıb və bir də onun təkrarlanmaması üçün əllərindən gələni edəcək".

Ekspertin sözlərinə görə, İran yəqin ki, Əbu-Dabi danışıqlarından tam razı olmayacaq: "İran bir tərəfdən sülh sazişinin imzalanmasını istəyir. Çünki bu, bölgədə gərginliyin götürülməsinə xidmət edəcək. Digər tərəfdən bu prosesdə ABŞ-ın və Türkiyənin həlledici rol oynaması İranı qane etmir. Lakin Rusiya ilə müqayisədə İran bu məsələdə daha barışdıcı mövqe tutacaq".

A.Səmədov hesab edir ki, yaxın günlərdə sülh sazişinin imzalanması istiqamətində müzakirələrin keçirilməsi istisna olunmur: "Düşünürəm ki, daha bir görüş sülh sazişinin imzalanmasına gətirib çıxara bilər".

□ Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

Xəbər verdiyimiz kimi, İran Prezidenti Məsud Pezeşkian İsrailin guya Azərbaycan ərazisindən istifadə edərək İrana hücumlar həyata keçirməsi ilə bağlı iddialara son qoyub. Bu barədə o, amerikalı jurnalist Taker Karlsona verdiyi müsahibəsində danışıb. “Təhlükəsizlik orqanlarımız qonşu ölkələrlə sionist rejim arasında hərbi əməkdaşlıqla bağlı heç bir fakt qeydə almayıb. Bu söz-söhbətlərin əsası yoxdur”, - deyər İran Prezidenti vurğulayıb.

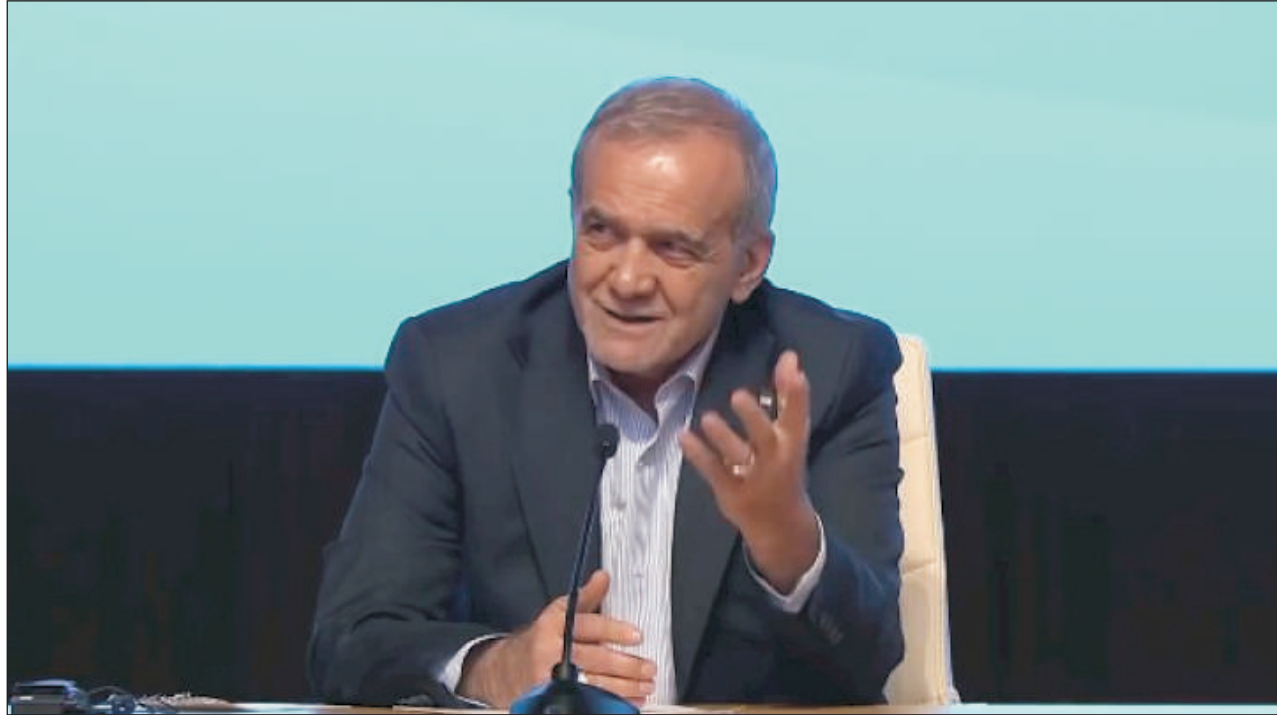
Pezeşkian əlavə edib ki, əksinə, bezi region ölkələri rəsmi şəkildə İrana dəstək göstərər və ərazilərinin Tehrana qarşı istifadə edilməsinə yol verməyəcəklərini bəyan ediblər.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl İran və Ermənistan mətbuatında İsrailin guya Azərbaycan ərazisindən pilotsuz uçuş aparatları və raketlər vasitəsilə İrana zərbələr endirdiyi iddia olunurdu. Lakin bu ittiham artıq

Siyasi şərhçi Xəyal Bəşirov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, İran prezidentinin bu mövqeyindən öncə Bakıya, bir qədər sonra isə Xankəndiyə səfər etməsi və səfərləri zamanı səsləndirdiyi fikirlər, jestləri özü-özlüyündə İrandakı həmin o qüvvələrə bir mesaj idi: “İndi isə sözügedən müsahibəsindəki həmin fikirləri səsləndirməsi də təsadüfi deyil. Cənab Pezeşkian bu fikirləri ilə İrandakı bezi

Pezeşkian Azərbaycanla bağlı nöqtəni qoydu, amma...

Tehrandakı mürəcə qüvvələr və İrəvanda səfir Prezidentin siyasi kursunu sabotaj edir

İranın birinci şəxsi tərəfindən təkbiz olunub.

Beləcə, Məsud Pezeşkian Azərbaycanla bağlı ermənilərin də həvəslə qoşulduğu şəfərsiz iftiraya son qoydu. Bəs davamı gələcəkmi? Məlumdur ki, bu böhtan kampaniyasının qaynağı SEPAH-a yaxın media qurumları, bezi “ekspertlər” idi. Onlar çətin ki, öz bəd əməllərindən əl çəksinlər.

Bəs İran prezidenti onların cümləni yığmaq gücündədirmi? O sırada vaxtaşırı Azərbaycana qarşı şər-böhtan atan və iki ölkə münasibətlərində əlavə gərginlik yaradan İrəvanda səfir Mehdi Sobhanini ilə bağlı nəhayət, tədbir görülməyəcəkmi?

qüvvələrin, SEPAH-ın təmsilçilərinin, onlara bağlı media orqanlarının və siyasətçilərin Azərbaycanla qarşı ittihamlarının əsassız, absurd və böhtan olduğunu təsdiqləmiş oldu. O ittihamlar və böhtanlar Azərbaycan tərəfindən daim rədd edilirdi və bəyan edilirdi ki, ittihamlar tamamilə uydurmadır, bizim üçün əhəmiyyət kəsb etmir. İndi isə İranın Prezidenti məlum fikirləri ilə Azərbaycanın haqlı olduğunu təsdiqlədi ki, İrandakı həmin dairelərin ittihamlarının heç bir sübutu yoxdur, heç bir fakta söykənməyən iftiralar olub. Lakin Prezident Pezeşkianın ədalətli və təqdirləyici fikirləri səsləndirməsindən sonra da Azərbay-

cana qarşı iftiraları davam etdirən qüvvələr bu gün də öz işlərindədir. Elə onlardan ən üz-də olanı səfir Mehdi Sobhanidir. Bu cür şəxslər və qüvvələr İrandakı Azərbaycan arasında münasibətlərin yaxşılaşmağını istəmirlər, bütün gücləri ilə münasibətlərin pozulmasına çalışırlar. Prezident Pezeşkianın Azərbaycana səfərləri, verdiyi açıqlamalar, müsahibəsindəki fikirlər həmin qüvvələrə qane etmir, onları narazı salır. Ona görə də əslində nümayiş etdirdikləri mövqe ilə prezidentin mövqeyinə qarşı çıxmış olurlar”.

Ekspert hesab edir ki, onların susdurulması üçün gereken sətir addımlar atılmadıqca anti-Azərbaycan kampaniyasını

bundan sonra da aparacaqlar: “İran prezidenti Məsud Pezeşkian həmin ara qarışdıran qüvvələrin öhdəsindən gələ bildiyini yəqin ki, lazımı addımları ilə nümayiş etdirməlidir. Bunu etməsə istər-istəməz belə bir fikir formalaşacaq ki, prezidentin həmin qüvvələrə gücü çatmır. Azərbaycan İran-Azərbaycan münasibətlərini pozmağa çalışsan, hətta bunun üçün prezident Pezeşkianın ortaya qoyduğu siyasəti sabotaj edən qüvvələrin susdurulmasını gözləyir. Yaxın zamanlarda bu istiqamətdə addımlar atılıb-atılmayacağına, yəqin ki, aydınlıq gələcək”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

“Danışqlar Azərbaycanın təkidi ilə birbaşa aparılır” - Tofiq Zülfüqarov

Azərbaycanın sabiq xarici işlər naziri, politoloq Tofiq Zülfüqarov Telegraf-ın suallarını cavablandırır. Onun sözlərinə görə, Əbu-Dabi görüşünün yekunlarına dair Azərbaycan və Ermənistan tərəfindən verilən rəsmi açıqlamalar bir-birinə uyğundur. “Görünür ki, bu açıqlamalar da bu və ya digər şəkildə birgə razılaşdırılıb.

Bu da normal bir praktikadır. Sözsüz ki, bu danışqların daha çox mövzuları əhatə etdiyinə şübhə yoxdur. Görüşün ümumi əhval-ruhiyyəsi onu göstərir ki, hansısa şifahi razı-

laşmalar olsa da hələlik onları ictimaiyyətə açıqlamaq mümkün deyil. Çünki bu mövzularda dair bezi dəqiqləşmələr aparılmalıdır. Ola bilsin ki, dövlət başçıları danışqlarda iştirak

edən şəxslərə təlimatlar veriblər. Bu təlimatlar da ümumi razılaşdırılmış mövzular daha konkret şəkildə danışqlar vasitəsi ilə aydınlıq gətiriləcək. Təbii ki, görüşün əsas nəticəsi olaraq müsbət əhval-ruhiyyə ilə bağlı mesajlar verildi. Azərbaycan və Ermənistanla yanaşı beynəlxalq ictimaiyyətə göndərilən bu mesaj da müsbət mənada xarakterizə edilir”.

Politoloqun fikrincə, ikitərəfli format artıq təsbit olunub: “Bəziləri iddia edirlər ki, bu ilk ikitərəfli görüşdür. Bu belə deyil. Artıq uzun müddət məhz Azərbaycanın təkidi nəticəsində danışqlar birbaşa aparılır. Çünki bu danışqlar üçün heç bir kənar vasitəçiyə ehtiyac yoxdur. Ona görə də birbaşa aparılan danışqlar formatı təsbit edilib. Bunun faydasını öncəki görüşlərdə hər kəs görüb. Əbu-Dabidə də bu formatın

faydalı olmasını bir müddətdən sonra hamımız biləcəyik”.

Sabiq nazir qeyd edib ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı müzakirələr sülh danışqlarından çıxarılıb: “Bu məhz Azərbaycanın razılığı əsasında mümkün olub. Sözsüz ki, bu mövzu heç də gündəmdən çıxarılmayıb. Görüşün nəticəsi olaraq dəhliz məsələsinin xüsusi olaraq qeyd edilməsi bu mövzunun da müzakirə predmeti olduğunu təsdiqləyir. Azərbaycan üçün dəhliz mövzusu əsas əhəmiyyət kəsb edən mövzulardan biridir. Çünki iki Azərbaycan arasında bağlantı mövzusu təbii ki, strateji əhəmiyyət kəsb edir. Buna aid müxtəlif təkliflər səslənir. İşlərə edilir ki, guya ABŞ-nin bununla bağlı hansısa təklifləri var və s. Bu baxımdan dəhliz mövzusunun ikitərəfli formatda müzakirə edilməsi heç bir şübhə doğurmur. Real nəticələr haqqında isə nəse demək çətinidir. Çünki bu mövzunu tərəflər hələ də konfindensial olaraq saxlayır”.

İranlı ekspertdən ilginclərdən açıqlaması

“Mövcud müəkkəb vəziyyət və Ukrayna müharibəsi və regional gərginliyin kölgəsində Ermənistanla Azərbaycan arasında istənilən sülhün əldə olunması regionun digər ölkələrinin iqtisadiyyatına birbaşa təsir göstərə bilməz”.

Tribunainfo.az xəbər

verir ki, bunu iranlı ekspert Qasim Momeni Əbu Dabi görüşünün ILNA agentliyinə şərh edərkən deyib.

Onun sözlərinə görə, Ermənistan indiki vəziyyətdə regionda mühüm rol oynamaq üçün Bakı ilə münasibətləri həll etməyə çalışsa da, bundan sonra Ermənistanın ABŞ-la sıx əlaqələri və son zamanlar İrəvanla Qərb arasında müxtəlif sahələrdə əldə olunan razılaşmalar nəzərə alınmaqla, Ermənistan regionda mühüm iqtisadi rol qazanıb. “Çox güman ki, bu, anlaşma memorandumu və ya başqa formatda yekunlaşacaq. Çünki həm ABŞ, həm də Al Zəngəzur dəhlizini Avropa üçün yeni enerji dəhlizi kimi həyati əhəmiyyət kəsb edir”.

Momeni qeyd edib ki, Rusiya və Türkiyənin hər hansı razılaşmaya baxışı önəmlidir. “Baş nazir Nikol Paşinyan bezi daxili müxalifət qrupları və partiyalarının müqavimətinə baxmayaraq, Azərbaycan və Türkiyə ilə siyasi və diplomatik əlaqələr qurmağa, sülh sazişləri imzalamağa çalışır”.

İranlı ekspert vurğulayıb ki, erməni əhalisi sərhədlərin açılmasına böyük ümidlər bağlayır. “Əslində, Ermənistan xalqı iqtisadi problemlər və inflyasiya ucbatından ümidlərini sərhədlərin açılmasına, Azərbaycan və Türkiyə ilə ticarətin inkişafına bağlayıb ki, bu da güzəran və rifahın yaxşılaşmasına səbəb ola bilər”.

Momeni Ermənistanla məsləhət də verib. “Zəngəzur marşrutu Ermənistan üçün danışqlarda mühüm kart kimi mühüm iqtisadi və siyasi güzəştlər əldə etmək üçün ağıllı şəkildə istifadə edilməlidir”.

O bu il sülh sazişinin imzalanacağına inandığını qeyd edib. “Nəhayət, belə görünür ki, bu il yekun sülh müqaviləsi imzalanacaq və Zəngəzur marşrutu yenidən açılacaq. Bu, Ermənistanı regional və global qarşılıqlı əlaqələrin yeni mərhələsinə çıxara bilər”.

İsveçrəli deputat ermənilərə vəkillik edir

İsveçrə parlamentinin üzvü Stefan Müller-Altermatt Avropa İttifaqının Xarici Əlaqələr və Təhlükəsizlik Siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Kaja Kallasin İrəvana səfərini “Brüsselin Ermənistanla sadiqliyinin göstəricisi” kimi dəyərləndirib.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, o, bu fikrini İrəvanda səsləndirib.

Deputatın sözlərinə görə, iyunun 29-30-da baş tutan səfər Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaz siyasətində yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu nümayiş etdirir:

“Bu səfər Avropa İttifaqının Ermənistanla tərəfdaş kimi dəstək vermək niyyətini göstərir. Halbuki bir neçə il öncə vəziyyət fərqli idi - Avropa enerji asılılığı səbəbilə Bakı ilə daha sıx təmasdadır və İrəvana bu səviyyədə maraq göstərmirdi”.

Bununla belə, Müller-Altermatt qeyd edib ki, Al ilə tərəfdaşlıq əlaqələrinin inkişafına baxmayaraq, Ermənistanın iqtisadi gələcəyi baxımından Rusiya ilə münasibətlər daha həlledici olaraq qalacaq:

“Ermənistanla bu mesaj verildi: sən Qərb dəyərlərini bölüşən birliyə xoş gəlmisən. Lakin orta və uzunmüddətli perspektivdə Ermənistanın iqtisadi rifahı baxımından Rusiya ilə münasibətlər daha vacib olacaq. Avropa İttifaqı da bunu etiraf etməlidir - coğrafiyanı gözərdi etmək mümkün deyil”.

□ **Musavat.com**

“Daşnaksütyun Erməni İnqilab Federasiyasını qadağan etmək barədə yenidən düşünməyin vaxtıdır”. Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bunu hakim Mülki Müqavilə partiyasından olan deputat Hasmik Akopyan öz feysbuk səhifəsində yazıb.

O, xüsusilə qeyd edib: “Əziz dostlar, əminəm ki, təhlükəsizlik sistemimizin Daşnaksütyun üzvlərinin evlərindən aşkarlayaraq müsadirə etdiyi arsenalı siz izləyirsiniz (söhbət müsadirə edilən partlayıcı maddələrdən gedir - red.). Əslində

“Daşnaksütyun” həmişəlik bağlanır? - Paşinyan bu yaxşılığı etsə...

Ermənistanda bu faşist partiyasının qadağan və terror təşkilatı elan olunmasına çağırışlar var - iki fərqli baxış

Günay Ağamalı

onlar təkcə daşnaklar deyil, həm də terror təşkilatçılarıdır. Artıq Daşnaksütyunu yenidən qadağan etmək və onu terror təşkilatı elan etmək barədə düşünməyin vaxtı çatıb”.

Sirr deyil ki, Azərbaycan və Türkiyə ilə sülhə ən böyük əngəllərdən biri məhz faşist xislətli daşnaklar və onların himayə etdiyi qüvvələrdir. Bəs Paşinyan bu əngəli aradan qaldıra, “Daşnaksütyun”u bu dəfə həmişəlik bağlaya biləmi?

Deputat Günay Ağamalı “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, “Daşnaksütyun” adlı radikal və şovinst təşkilat Ermənistanın nifrət, zorakılıq və etnik təmizləmə ideologiyasının daşıyıcısıdır: “Bu “təşkilatın” fəaliyyəti yalnız Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı ərazi iddiaları və düşmənçilik toxumu səpməklə kifayətlənməyib, eyni zamanda, Ermənistanın öz gələcəyini də zəhərləyib. Bu gün artıq Ermənistan cəmiyyətinin içindən də səslər yüksəlir ki, bu terrorçu mahiyyətli qurumun fəaliyyətinə hüquqi və siyasi şəkildə son qoyulsun. Hazırda Daşnaksütyun partiyası siyasi partiya statusunda fəaliyyət göstərsə də, onun ideologiyası və fəaliyyət mexanizmi demokratik dəyərlərin prinsiplərinə ziddir. Onların Fransa, Livan və digər ölkələrdə fəaliyyət göstərən üzvləri er-

məni diasporunun maliyyə dəstəyi ilə qondarma soyqırımı, Böyük Ermənistan xülyasını siyasi alətə çevirməklə erməni cəmiyyətinə nifrət əsaslı ritorikanı dərinləşdirir”.

Deputat vurğuladı ki, məhz bu səbəbdən, təhlükəsizlik orqanlarının Daşnaksütyunla bağlı aşkarladığı faktlar və ifşa olunan məsələlər göstərir ki, bu təşkilat nə sülhə, nə sabitliyə, nə də xalqlar arasında qarşılıqlı inam mühitəsinə xidmət edir: “Əksinə, bölgədə revanşizmi, terroru və nifrəti körükləyən, keçmişin qaranlıq ideologiyalarına xidmət edən alətdir. Təbii ki, indiki situasiyada Ermənistan daxilində siyasi dinamika olduqca qeyri-stabilidir. Paşinyanın “real Ermənistan” çağırışları fonunda Azərbaycanla mövcud sülh gündəliyi Daşnaksütyun kimi radikal müxalifət seqmentini fəallaşdırıb. Onlar köhnə narrativləri canlandıрмаğa çalışan bütün qüvvələrdən dəstək almağa çalışırlar. Bu isə öz növbəsində ölkədaxili böhrana səbəb olur. Əgər Paşinyan gerçəkdən ölkəsinin gələcəyini düşünürsə, “Daşnaksütyun”la bağlı hüquqi addımlar atmaqdan çəkinməməlidir. Bu, yalnız Ermənistanın Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlərinin normalaşmasına, həm də Ermənistanın daxilində sabit

Azər Hüseynov

cəmiyyət qurulmasına xidmət edər”.

Ağ Partiya başqanının müşaviri, politoloq Azər Hüseynov bu çağırışların iki qardaş ölkə tərəfindən diqqətlə izləndiyini bildirdi: “Ermənistanın siyasi palitrasında radikal və ekstremist yönümlü partiyaların başında gələn “Daşnaksütyun” (Erməni İnqilab Federasiyası) artıq bir neçə onillikdir ki, regionda sülhə mane olan əsas ideoloji və siyasi aktarlardan biri kimi çıxış edir. Bu təşkilat, yalnız Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı düşmən ritorikası ilə deyil, həm də 20-ci əsrin əvvəllərindəki qanlı hadisələrdəki rolu, silahlı dəstələr vasitəsilə həyata keçirdiyi terror aktları və separatizm çağırışları ilə tanınır. Şübhəsiz ki, belə bir qadağanın rəsmi şəkildə həyata keçirilməsi Azərbaycan və Türkiyənin maraqlarına tam uyğun gələcək. Çünki “Daşnaksütyun” tarixi cinayətlərə ilham vermiş, erməni millətçiliyini hərbi ekstremizmə yönəlmiş, diaspor və daxili siyasi çevrələr vasitəsilə sülh cəhdlərini pozmağa çalışan ənənəvi qüvvədir. Lakin “Daşnaksütyun”un rəsmi olaraq bağlanması, onun cəmiyyətə təsir imkanlarının məhdudlaşdırılması, erməni siyasi sistemindən kənarlaşdırılması hələ Ermənistan cəmiyyətindəki revanşist, şovinst və militarist düşüncələrin tam olaraq yox

olması demək deyil. Bu ideoloji xəttin kökləri çox daha dərinə gedir və yalnız bir partiyanın fəaliyyətinə son verməklə bu problemin aradan qalxacağını düşünmək sadəlövhlik olardı”.

Politoloq Paşinyan üçün yaranan fürsətlərdən də söz açdı: “Ermənistan cəmiyyəti, xüsusən də İkinci Qarabağ müharibəsindəki ağır məğlubiyyətdən sonra ciddi sarsıntılar yaşamış və bu, müəyyən mənada Paşinyana islahatlar üçün fürsət yaradıb. Burada diqqət çəkən başqa bir mühüm məsələ isə erməni siyasi çevrələrinin situativ davranışdır. Ermənistan cəmiyyətində və hakimiyyətində sülhə yönəlik çağırışlar, Azərbaycanla münasibətləri normalaşdırmaq meylləri, daha çox məğlubiyyətin yaratdığı geosiyasi reallıqların nəticəsidir. Ermənistan bu gün həm hərbi, həm iqtisadi, həm də diplomatik cəhətdən zəifdir. Azərbaycan isə təkcə regional güc olaraq deyil, həm də Qərbi və Türkiyə dünyası ilə integrasiyada böyük uğurlar əldə etmiş bir ölkədir. Bu kontekstdə Ermənistan üçün sülh bir ideoloji seçim deyil, zəruri geosiyasi adaptasiya formasıdır. Azərbaycan cəmiyyəti və siyasi elitası isə bu prosesləri soyuqqanlı şəkildə izləməli və “Daşnaksütyun” kimi qüvvələrin zə-

“Daşnaksütyun” partiyasının üzvü həbs olundu

“Daşnaksütyun” partiyasının gənclər qanadının üzvü Andranik Çamçıyan iki ay müddətinə həbs olunub. Teleqraf xəbər verir ki, bu barədə onun vəkili Ruben Melikyan bildirib.

“Andranik Çamçıyan terror aktının hazırlanması işi üzrə təqsirləndirilir”, - o qeyd edib.

Xatırladaq ki, iyulun 10-da “Daşnaksütyun” partiyasının bir neçə üzvünün evlərində axtarışlar aparılıb və nəticədə yeddi nəfər saxlanılıb.

İrəvanda didişmə: Köçəryan Simonyanı məhkəməyə verdi

Ermənistanın sabiq prezidenti Robert Köçəryan Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyana qarşı növbəti məhkəmə iddiası qaldırıb.

Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, o, Simonyanın barəsində sosial şəbəkələrdə yayımladığı, ləyaqət və şərəfini təhqir edən məlumatlara görə təkid və üzr tələb edir. Bu, cəmi bir ay ərzində sabiq prezidentin spikeri ikinci dəfə məhkəməyə verməsidir.

İddianın əsasında Simonyanın 10 iyulda sosial şəbəkələrdə paylaşdığı ironiya dolu yazı və video çıxış dayanır. Həmin paylaşımnda Simonyan Köçəryanı açıq şəkildə ələ salaaraq onun “məhkəmə ilə nüfuzunu bərpa etməyə çalışmasını” istehza ilə qarşılayıb:

“Təsəvvür edin, Robert Köməryan mənə və Nikol Paşinyanı məhkəməyə verib! Mənə nə mühafizəçiləri döydü, nə snayperlər vurdu, nə də silahlı daşnaklar parlamentə girib atəş açdı. Sadəcə məhkəməyə gedib. Bu adam hələ də anlamır ki, onun nüfuzunu heç bir məhkəmə dəyişə bilməz...”

Köçəryanın iyun ayında qaldırdığı ilk iddia da Alen Simonyanın 15 may tarixli çıxışındakı fikirlər üzərində qurulmuşdu. Həmin çıxışda erməni spiker sabiq prezidentin mülkiyyəti və korrupsiya ilə bağlı ittihamları dilə gətirmişdi. Bu iddia çərçivəsində Köçəryan Simonyandan həm rəsmi üzr, həm də ümumilikdə 9 milyon dram (təxminən 21 min ABŞ dolları) məbləğində təzminat tələb edir.

Eyni zamanda, Robert Köçəryan Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyana qarşı da iddia qaldırıb. O, Paşinyanın “məhkəmə qərarında Köçəryanın rüşvətxor olduğu göstərilir” fikrini böhtan sayır və buna görə 6 milyon dram (təxminən 15 min 680 min dollar) təzminat tələb edir.

■ Musavat.com

iflədilməsini təqdir etsə də, dönmüş nöqtəsinə çevrilə bi-
ehtiyatlı yanaşmağı da
unutmalı deyil. Əgər bu ad-
dım səmimi niyyətin məhsu-
lu olaraq atılarsa və ardınca
cəmiyyətin ideoloji təmiz-
lənməsi istiqamətində da-
vamlı tədbirlər görülsə,
onda bu, yalnız Ermənistan
üçün yox, regionun bütöv-
lükdə sabitliyi üçün mühüm

lər. Ermənistan cəmiyyəti
millətçi-neofaşist düşüncə-
lərdən qurtulmaq istəyirsə,
bu, yalnız “Daşnaksüt-
yun”un bağlanması ilə yox,
geniş miqyaslı ictimai və
mədəni islahatlarla müm-
kün ola bilər”.

■ Cavanşir ABBASLI,
“Yeni Müsavat”

İnqilabi havalər

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Allaha şükür, özünü çox nazü-qəmzəyə qoyandan sonra nəhayət dünən Bakıya və Abşeron yarımadasına yay qədəmlərini basdı. Hərçənd, qəfil elə basdı ki, kölgədə temperatur 40 dərəcəni keçdi. Bir gün qabaq 20 dərəcə idi, sonra 40 olursa, bu iqlim qurşağına nə ad qoymalıyıq, şəxsən mən bilmirəm, baxmayaraq orta məktəbdə coğrafiya dərslərini hamıdan yaxşı oxuyurdum, hətta suallarına cavab tapmayıb ağlayan müəllimlər olmuşdur.

Görünür "coğrafiya taledir" söhbətini biz tərsinə fırlatmağı bacarmışıq, burda insanlar havaya yox, hava insanlara uyğunlaşır. Sıçrayışlı inkişafımızın təsirləridir. Artıq yavaş-yavaş, təkamül yolu ilə, cupbulu addımlarla irəliləmək bizə xas deyil. Biz yalnız inqilabi və kəskin irəliləyişlə gedirik. Sovet vaxtı Leonid İliç Brejnev də bunu hiss eləmişdi, deyirdi "Azərbaycan iri addımlarla irəliləyir". O vaxt bu şüarı hər kolxozda, hər şəhərdə plakat kimi asırdılar. Bir dəfə də Gəncədə dəhşətli külək olmuşdu, Brejnevün həmin nəhəng plakatlarından birini iki tələbə qızın üzərinə aşırıtmışdı, yazıqlar yerində həlak olmuşdu.

Söz-sözü çəkər, sayın təhsil nazirimiz müəllimlərin sertifikatı imtahanları zamanı aşağı nəticə göstərən müəllimlərin əsasən hansı ali məktəblərin məzunu olmasını açıqlayıb, orda Gəncə Pedaqoji Universitetinin də adı vardı. Sitat: "Zəif nəticə göstərən müəllimlərin bitirdiyi universitetlər Kirovabad Dövlət Universiteti, Gəncə Dövlət Pedaqoji Universiteti, Azərbaycan Texniki Universiteti və Bakı Dövlət Universitetinin Şəki filialı daxildir". Sitatın sonu. Həmçinin, riyaziyyat fənnindən sertifikatı imtahanında zəif nəticə göstərən müəllimlərin 44 faizi Beynəlxalq Universitetin məzunları imiş.

Yəqin Gəncədə tədris səviyyəsinin aşağı düşməsinə məhərrəmlik mərasimlərində az ağlamaqları və zəncir vurmaqları təsir edibdir. Daha çox sinə vursalar, savad artır. Ağlamaq isə müəllimliyi gücləndirir.

Ancaq BDU Şəki filialının olduğunu şəxsən mən indi bildim. Yeni Şəki lətifəsi saymaq olar. Görəsən bu filialların heç bir işə yaramadığını haçan dərk edəcəyik? Hərçənd, o zaman bölgədə yaşayan əhali də haqlı olaraq "guya paytaxtda dəhşət güclü təhsil verilir" deyəcəklər. Məsələn, elə həmin Beynəlxalq Universitet adlı dələduzluq oylağını Şekidə, Gəncədə, Qazaxda yox, Bakıda açmışdılar.

Qayıdaq havaların yanına. Yayın özünü payız kimi aparması üzündən dükən-bazarda bu il düzgün meyvə-tərəvəz də tapılmırdı. Hətta bəzi günlərdə limon özünü gilas kimi aparırdı, pomidor isə kokos qozu. Limonun 1 dənəsinin qiyməti qalxıb 1 manat 80 qəpik olmuşdu. Az qala mentalitetimiz əldən gedirdi, axı biz çayı mütləq limonla içməliyik. Şükür, dünən bir tanış 50 qəpiyə limon tapması haqda yazdı, muştuluq istədi. İnşallah, hava isti keçsə qiymət lap düşəcək. Özümüzü yaxşı aparsaq dənizdə çimə də biləcəyik.

Dəniz demişkən, hökumətin yaxşı qərarlarından biri çimərlik zonalarında arvad-uşağına maşın sürməyi öyrədən tərbiyəsizlərə qarşı olmuşdur. Səhv etmərsə, yazda belə qanun qəbul edildi, cəriməsi 500 manat oldu. Artıq təlim üçün ayrılmış xüsusi yerlərdən kənarda maşın sürməyi öyrənən və öyrədənlər, necə deyirlər, "kaz-nit" olunacaq.

Özüm rusca yazdım ki, belə "kazyolları" görərkən nə qədər əsəbləşdiyimi bəyan edim. İnsanlar külək-mülək-dən güclə hansısa şənbə-bazar əldə edib çimərliyə gedirlər, bu zaman görürsən eşşəyin biri balaca uşağı otuzdurub sükən arxasına, dəniz kənarında sülənirlər. İstər-istəməz təhlükəli vəziyyətlər yaranır, insanlar dincələ bilmir, narahat olur... Yenə qeyd edirəm, çimərlikdə maşın sürməyi öyrənən və öyrədənlər eşşəklərdir. FHN-dən də xahiş edirəm, bu cümləmi plakat kimi yazıb qumluğa basdırsınlar.

"50 ildən artıqdır ki, Rusiya Cənubi Qafqazda hökmranlıq edib, onu istismar edib, ağalığ edib və "parçala, hökm sür" müstəmləkəçi siyasətini həyata keçirib".

Bu barədə Amerikada nəşr olunan nüfuzlu "The Hill" qəzeti yazıb (Axar.az).

"İndi Ermənistan və Azərbaycan aydın xətlər çəkir və Amerikanın onlara kömək etmək üçün tarixi imkanı var. Rusiya Azərbaycan və Ermənistanı öz təsir dairəsində saxlamaq üçün "parçala və hökm sür" strategiyasından istifadə etməklə hər iki tərəfi qəzəbləndirib. İndi isə bu, iki tərəfi bir-birinə daha da yaxınlaşdırma bilər", - yazıda bildirilir.

Qeyd olunur ki, Vaşinqton eskalasiyaya gətirib çıxarmadan regionda təsirini artırmaq üçün iki addım ata bilər: "Birincisi, Ermənistan, Azərbaycan və Türkiyə arasında iqtisadi inteqrasiyanı və sülh diplomatiyasını dəstəkləməkdir, bu da Asiyadan Avropaya Rusiya və İrandan yan keçən tranzit marşrutu olan Orta dəhlizi gücləndirməyə kömək edəcək. Bu, regionun Moskvadan asılılığını azaltmağa yardım edəcək. İkinci addım daha əvvəl İsrailin yüksək rütbəli parlamentariləri və Baş nazir Benyamin Netanyahu tərəfindən səsləndirilən strategiyanın Azərbaycan və İsrailə müdafiə sahəsində üçtərəfli əməkdaşlığıdır".

Nəşrə görə, hər iki ölkədən Moskvaya belə açıq çağırış cəmi beş il əvvəl qeyri-mümkün görünürdü: "Lakin iki hadisə Rusiyanın regiondakı mövqeyini sarsıtdı. Qarabağın Azərbaycanın nəzarətinə qaytarılması və Ukraynadakı müharibə. Təxminən otuz ildir ki, Rusiya Qarabağ münaqişəsindən Ermənistan və Azərbaycana təsir vasitəsi kimi istifadə edir. Moskva Ukrayna, Moldova və Gürcüstanda oxşar strategiyadan istifadə edərək, təzyiq göstərmək üçün separatçı hərəkatları dəstəkləyib. Amma Qarabağ məsələsində hər iki tərəfə birdən təzyiq edilib. Azərbaycanın 2020 və 2023-cü illərdəki uğurlu əməliyyatlarından sonra Moskva əsas rıçağını itirdi. Ukraynada müharibənin başlaması ilə onun Cənubi Qafqaza təsir imkanları xeyli azaldı. Rusiyanın "parçala və hökm sür" taktikası həm Ermənistan, həm də Azərbaycanı getdikcə qıcıqlandırır. İndi də Moskva hər iki tərəfi birləşdirə bilər - bu dəfə özünə qarşı".

Öz növbəsində "The Moscow Times" qeyd edib ki, son 35 ilin böyük hissəsini bir-biri ilə müharibə vəziyyətində keçirən Ermənistan və Azərbaycanın indi ortaq bir düşməni var - Kreml. Rəsmi Moskva bunu çox yaxşı anlayır və qəbul etmək məcburiyyətində qalır ki, Rusiyaya qarşı nifrət o həddə çatıb ki, hətta qatı rə-

Qərb nəsrindən sensasiya - Kremlin əlindəki "Qarabağ rıçağı"...

Son 35 ilin böyük hissəsini müharibə vəziyyətində olan Azərbaycan və Ermənistanın indi ortaq bir rəqibi var - Rusiya bölgəni tamamilə itirəcəkmi?

qiblər belə gələcək naminə birləşmək qərarına gəlirlər: "Bu vəziyyət xüsusilə Rusiyanın regionda apardığı avanturaları iflasa uğradır. Kreml Ermənistanda dövlət çevrilişi etməyə çalışdı, hətta keşişləri də küçələrə çıxardı, amma nəticəsiz qaldı. Çünki ABŞ buna imkan vermədi. Vaşinqton hazırda bütün gücü ilə Paşinyan hökumətini qoruyur. Əbəs deyil ki, dünyanın ən böyük ABŞ səfirliyi məhz İrəvanda yerləşir və bu da təsadüf deyil".

Yeri gəlmişkən, regionda baş verən son hadisələrlə bağlı Rusiya Telegram kanallarında isterika başlayıb və bu isterika Kremldə olan əhval-ruhiyyənin göstəricisidir. Misal üçün 1 milyondan çox izləyicisi olan "Rıbar" kanalı yazıb ki, Zəngəzur dəhlizi uzaqda deyil, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Zəngəzurqt onun açılmasını "geostrateji inqilab" və "Orta Dəhlizin əsas xətti" adlandıraraq, "Cənubi Qafqazda regional kommunikasiyaların açılması və onların Rusiyanın nəzarətindən kənarda qalması Moskvanın bölgədəki təsir gücünü ciddi şəkildə zəiflədə, hətta sıfıra endirə bilər. Bu isə postsovet məkanında Rusiyanın ən böyük strateji məğlubiyyətlərindən birinə çevrilə bilər", - deyə kanalda həyəcanla qeyd edib.

Bəs yuxarıdakı arqumentlərlə razılaşmaq mümkündürmü? Bakı və İrəvan "düşmənimin düşməni mənim dostumdur" deyimi ilə hərəkət edərək ABŞ-ın da dəstəyi ilə Rusiyanı bölgədən çıxarırmı?

Hüquqşünas, analitik Qulamhüseyn Əlibəylinin qəzeti-mizə bildirdiyinə görə, Qərb nəşrləri bu mövzuya çoxdan diqqət yetirirlər. Onun fikrinə görə, məqsəd Ermənistanı Rusiyanın cəngindən xilas etmək, sonra plasdarm kimi istifadə olunmasıdır: "Səbəb çox sadədir - Ermənistan yeganə ölkədir ki, Rusiyanın orada, hüquqi və faktiki təsir imkanları var. Ona görə bölgənin tamamilə Rusiyanın əlindən çıxdığını söyləmək tezdir. Amma razıyam ki, təsirləri xeyli azalıb".

Q. Əlibəyli hesab edir ki, Rusiya Cənubi Qafqazda bir neçə üsuldən istifadə edir: "Eyni zamanda, bir neçə ölkə vasitəsi ilə edə bilər. Məsələn, Gürcüstanla bu baş tutmayıb. Çünki onun iki muxtar respublikasını işğal edib və Tiflis Moskvaya ilə indi ehtiyatlı davranır. Düzdür, indiki gürcü iqtidarı ruspərəst qələmə verilir, amma münasibətlər o dərəcədə yaxın deyil ki, Rusiya Gürcüstan üzərindən regiona təsir edə bilsin. Azərbaycan isə Rusiyanın orbitindən tamamilə uzaqlaşmış və özünün

müstəqil siyasəti var, bölgədə söz sahibinə çevrilib. Ona görə Azərbaycan vasitəsi ilə də Cənubi Qafqaza daxil olmaq mümkündür deyil. Ona görə bir-ə bir Ermənistan vasitəsi ilə təsir elementləri qalır və bunun da müəyyən şərtləri mövcuddur. Çünki Gümrüdə hərbi bazası yerləşir və 2040-cı ilədək qalma müqaviləsi var. Onun iqtisadiyyatına təsirləri mövcuddur, demiryolları Rusiyadır, hətta sərhəd mühafizə xidməti ayrı-ayrı yerlərdə onun istifadəsinə verilib. Odu ki, Rusiya Ermənistanda bu imkanlardan yararlanmağa çalışır".

Müsahibimiz vurğulayıb ki, region ölkələrinin Rusiyada yaşayan miqrantları var, dolanışlıqları bazarlardan çıxır və Moskva bu təzyiq vasitəsindən də istifadə edir, onları sıxışdırır, bir sözlə, təsir gücləri qalmaqdadır: "Lakin ABŞ və Qərb Ermənistan üzərindən Rusiyanı bölgədən sıxışdırmağa çalışır, layihələr icra olunur, hərbi təlimlər keçirilir, indi də Zəngəzur dəhlizinə nəzarəti ələ keçirmək istəyirlər. Hər halda, bu addımlar atıldıqca Rusiya daha sərt hərəkətlərə gedə bilər. Lakin Əbu-Dabi görüşü göstərdi ki, üçüncü tərəfə ehtiyac olmadan region ölkələri müzakirələrə apara bilərlər".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Zəngəzur üçün inanılmaz fürsət - ilin sonunda...

Dənizə çıxışı olmayan Özbəkistanın Xəzərdə donanmasının yaranması Orta Dəhlizin inkişafına töhfə verəcək - gözlənti

Dənizə çıxışı olmayan Özbəkistan Asiya ilə Avropa-nı birləşdirən Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu və ya Orta Dəhliz üzrə yükdaşımaları artırmaq üçün Xəzər dənizində öz ticarət donanmasını qurur. Türk şirkətləri yeni gəmilərin idarə olunmasında onun tərəfdaşları olacaq. Amma prosesdə Azərbaycan Özbəkistanın əsas tərəfdaşı və yardımçısı olacaq.

Özbəkistanın nəqliyyat naziri İlhom Mahkamov "Özbəkistan 24" telekanalına müsahibəsində bildirib ki, yaxın vaxtlarda Xəzər dənizində Özbəkistan bayrağı altında bərələr peyda olacaq ki, bu da ölkəni Azərbaycanla birləşdirən əsas nəqliyyat marşrutu olan Orta Dəhliz üzrə yüklərin çatdırılmasını əhəmiyyətli dərəcədə sürətləndirəcək.

Xəzərə çıxışı olan türk ölkələri - Azərbaycan, Türkmənistan və Qazaxıstandır. Artıq Özbəkistan da prosese qoşulur. Transxəzər marşrutu Özbəkistan tərəfindən cənub və şimal istiqamətlərinə alternativ kimi, xüsusən də artan ixrac və tranzit axınları fonunda vacib hesab olunur. İlhom Mahkamov vurğulayıb ki, ölkənin öz bərə parkının yadılması zərurəti Xəzər dənizi ilə yükdaşımaların həcmnin 25%-ə qədər artması və bəzən digər ölkələrdən bərə gözləməsinin 30-40 günə çatan əhəmiyyətli gecikmələri ilə bağlıdır.

Layihənin həyata keçirilməsi üçün Özbəkistana dəstək verməyə hazır olan türkiyəli tərəfdaşlarla artıq

razılıq əldə olunub. Nazir həmçinin xatırladı ki, Azərbaycan öz ərazisi ilə konteyner dəmir yolu ilə daşımalarda güzəştli şərtləri uzadıb. 70%-ə qədər endirim 2026-cı ilin sonuna qədər qüvvədə olacaq ki, bu da Orta Dəhlizin inkişafına daha da töhfə verəcək.

Bütün bunlar bölgə üçün nə vəd edir? Orta Dəhlizin inkişafına töhfə verəcəkse, Zəngəzur koridoru üçün hansı fürsət pəncərəsi açılır?

Milli Məclisin üzvü Azər Badamov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Prezident İlham Əliyevin liderliyi ilə ölkəmizin nəqliyyat infrastrukturunun yenidən qurulması və beynəlxalq daşımalar üçün açıq olması Orta Dəhlizə global marağının artmasına gətirib çıxarır: "Orta Dəhlizin tərkib hissəsi olan Transxəzər beynəlxalq marşrutunda intensivliyinin artırılması logistikanın həcmnin kifayət qədər artmasına yol açacaq. Transxəzər marşrutunun genişləndirilməsinə Özbəkistan kimi dənizə çıxışı olmayan ölkənin qoşulması bu dəhlizin böyük perspektivli olduğunu bir daha təsdiq

edir. Özbəkistan Xəzərdə özünün donanmasını yaradacaq və bu işdə Azərbaycan da qardaş ölkənin yanındadır. Bakı Beynəlxalq Ticarət Limanı 25 milyon ton yükü aşırmaq gücünə malik olur. Belə olan halda, Orta Dəhlizin digər həlqələrinin də genişləndirilməsinin əhəmiyyəti artır. Belə ki, Xəzərdə daşımaların həcmnin artması Orta Dəhlizin digər həlqələrinin də şaxələndirilməsini zəruri edir. Orta Dəhlizin tərkib hissəsi olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun yük daşıma gücü 1 milyon tondan 5 milyon tona artırılıb".

Deputat vurğuladı ki, amma Orta Dəhlizə marağın sürətlə artması yeni bir marşrut olaraq Zəngəzur dəhlizinin açılmasını da zəruri edir: "Proqnozlara görə Zəngəzur dəhlizinin yük keçirmə gücü 5 milyon tona qədər olacaq. Bu da Orta Dəhlizin daşınma gücünün artması deməkdir. Bu baxımdan Zəngəzur dəhlizinin açılması nəinki Azərbaycan üçün, həm də böyük bir coğrafiya üçün əhəmiyyətli bir layihəyə çevrilib. 10 iyulda Əbu-Dabi şəhərində Azərbaycan və Ermənistan liderləri arasında keçirilən görüşdə müzakirə olunan mövzulardan biri də Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı olmuşdu. Belə ki, Ermənistan Zəngəzur dəhlizinin açılmasının vacibliyini an-

lamağa başlayıb. Azərbaycanın yaratdığı yeni realıq regiona sülh və əməkdaşlıq gətirir. Bu, həm də regionumuza beynəlxalq marağın artmasına yol açır".

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva isə qeyd etdi ki, cari ilin sonuna qədər dəhlizin açıla biləcəyini gözləyir: "Zəngəzur dəhlizinin açılması an məsələsidir. Bir çoxları bunun sentyabr-oktyabr aylarında, bəzi "beyin mərkəzləri" isə ilin sonuna qədər reallaşacağını düşünür. Bir sözlə, dekabrın sonuna qədər Zəngəzur xəttinin açılması ehtimalı böyükdür. Hazırkı proseslər də onu göstərir ki, Zəngəzur dəhlizinin fəaliyyətə başlamasını sürətləndirəcək iki vektor mövcuddur: bunlardan birincisi, "Bir kəmə bir yol" layihəsidir, digəri isə türk birliyinin artan nüfuzudur. Hər iki amil Ermənistanı dəhlizi açmağa sövq edir. İrəvan anlayır ki, dəhlizin açılmasını yubatmaqla özünü növbəti iqtisadi layihələrdən təcrid edəcək. Bu da gələcəkdə Ermənistanın bir dövlət kimi mövcudluğunu sual altındadır. Bu dəhlizin açılması yalnız Azərbaycanın yox, ilk növbədə Ermənistanın məlum hərbi kapitulyasiyasını təsdiqləyən üçtərəfli Bəyanatın 9-cu bəndinin tələbidir. Ermənistandan fərqli olaraq, Azərbaycan ilk növbədə 10 noyabr Bəyanatına sadiqliyini dünyaya nümayiş

"Əbu-Dabi görüşü dönüş nöqtəsi ola bilər" - deputat

"Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin paytaxtı Əbu-Dabi şəhərində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan arasında keçirilmiş görüş Cənubi Qafqazda sülh prosesinin davamlılığını təmin etmək baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir. Görüşün əvvəlki mərhələsində nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə aparılan müzakirələr, ardınca isə liderlərin təkbətək dialoqu iki ölkə arasında gərgin keçmişə malik münasibətlərin gələcəyi üçün açar rolunu oynayır".

Bu sözləri Teleqraf-a Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin sədri Siyavuş Novruzov deyib. O qeyd edib ki, bu il martın 13-də Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin iki ölkə arasında davam edən 17 bəndlik sülh sazişinin mətni üzrə razılıq əldə olunub:

"Ermənistan sülh sazişini imzalamağa hazır olduğunu dəfələrlə bəyan etsə də, sazişin imzalanmasına mane olan amillər mövcuddur. Bunlar arasında Ermənistan Konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının mövcudluğu kimi sülh sazişinin məzmununa zidd olan məqamların, habelə Minsk qrupu kimi öz əhəmiyyətini itirmiş təsisatların ləğv edilməsi zərurətidir. Dövlətimizin başçısı da bir neçə dəfə qeyd edib ki, sülhün imzalanması üçün tarixi şans yaranıb və Ermənistanı bu istiqamətdə cəsarətli addımlar atmağa çağırıb. Eyni zamanda, ölkəmizin başçısı qeyd edib ki, əgər Ermənistan Konstitusiyaya və normativ hüquqi aktlara düzəlişlər etməsə, Minsk qrupunun ləğvi bəyan olunmasa, o halda imzalanacaq sülh sənədinin də əhəmiyyəti olmayacaq.

Bu il mayın 16-da Albaniyanın paytaxtı Tiranada keçirilən "Avropa Siyasi Birliyi"nin Sammiti çərçivəsində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan arasında diqqətçəkən bir görüş baş tutub. Bu görüş yalnız siyasi baxımdan deyil, həm də psixoloji baxımdan böyük maraq doğurub. Budəfəki görüş yeri kimi məhz Əbu-Dabinin seçilməsi xüsusi mahiyyət daşıyır. Əbu-Dabidə baş tutan bu yüksək səviyyəli görüş, heç bir vasitəçi tərəf olmadan, neytral bir platformada - Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin ev sahibliyində baş tutdu. BƏƏ Azərbaycana qarşı dost mövqeyi ilə seçilir və illərdir sözügedən prosesdə Azərbaycana qarşı qaraz nümayiş etdirməyib. Həmçinin o da qeyd olunmalıdır ki, BƏƏ həm Azərbaycanda, həm də Ermənistanda ən böyük investorlardandır".

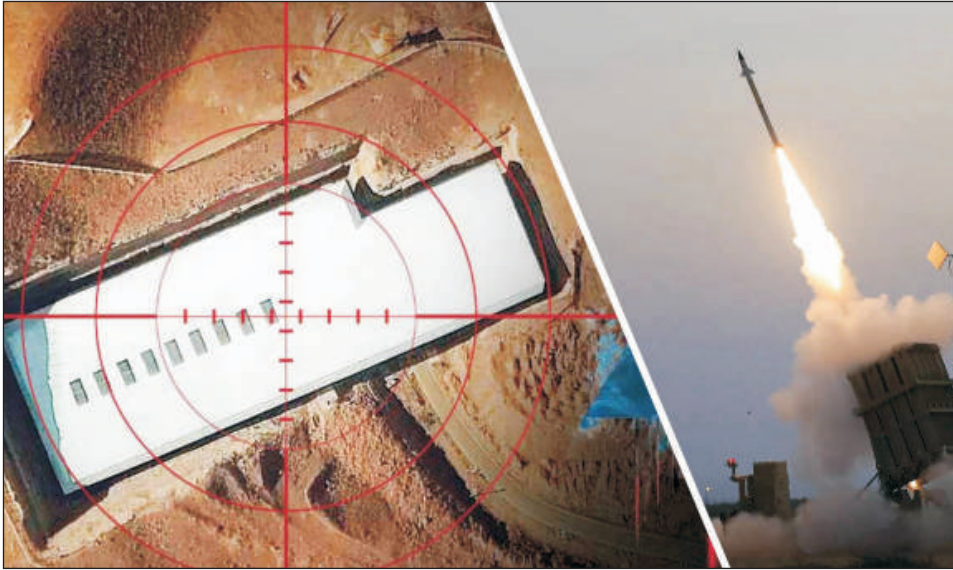
Komitə sədri vurğulayıb ki, Əbu-Dabi görüşü 2020-ci ildəki 44 günlük müharibədən sonra yaranmış yeni reallıqlar fonunda, Azərbaycan və Ermənistan arasında baş tutan danışıqlar zəncirinin davamı olaraq dəyərləndirilir. Deputat hesab edir ki, Əbu-Dabidə keçirilən görüş sülhə apararı yolda dönüş nöqtəsi ola bilər"

etdirir. Həmçinin Zəngəzur dəhlizini gerçəkləşdirməsi ilə regionda yeni reallıqlar yaranır, ermənilərin də yararlanılabilecəyi iqtisadi inkişafın təməllərini qoyur".

Analitik dedi ki, ümumi uzunluğu 110,4 kilometr və 8 stansiyadan (Horadiz, Mərcanlı, Mahmudlu, Soltanlı, Qumlaq, Mincivan, Bartaz və Ağbənd) ibarət olan Horadiz-Zəngilan-Ağbənd dəmir yolu xətti gələn il istismara verilecek: "Dəhlizin bir parçası olan dəmir yolu xəttinin tikinti işləri 3 mərhələdə həyata keçirilir. Yeni indi bütün yollar Zəngəzura aparır. Artıq Özbəkistan, Türkmənistan və Qazaxıstan da bu işin apancı iqtisadi katalizatoruna çevrilir. Görünən odur ki, Çin və Britaniya Zəngəzur dəhlizinin açılması üçün Ermənistana təzyiqləri artırılar. Rusiyanın

burada hər hansı təsir və təzyiq mexanizmi işləmir. İyulun sonunda ABŞ dövlət katibinin köməkçisi Ceyms Obrayenin açıqlaması dərc olunmuşdu. Həmin açıqlamaya görə, ABŞ Rusiya və Çindən yana keçərək Ermənistan və Azərbaycan vasitəsilə Mərkəzi Asiya ölkələri ilə nəqliyyat əlaqəsi yaratmağa çalışır. ABŞ rəsmisi bunu Rusiyaya qarşı iqtisadi əks tədbirlərin görülməsi kontekstində söyləyib ki, bu da Moskvanın strateji məğlubiyyətinə gətirib çıxarmalıdır. Bir sözlə, indiki şəraitdə təkəcə Avropa yox, həm də Birləşmiş Ştatlar da bu dəhlizin açılmasını dəstəkləyir. Hətta ABŞ rəhbərliyi bu dəhlizin təhlükəsizliyini də öz üzərinə götürməklə bağlı fikirlər səsləndirmişdi".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

ABŞ Fordoya atom bombası atıb? - Nüvə alimi deyir ki...

İranlı deputatın sensasion bəyanatına beynəlxalq qurumların qəribə susqunluğu - iki rəy

İran parlamentinin Milli Təhlükəsizlik Komissiyasının üzvü Əbülfəzl Zöhrəvəndin sensasion bəyanatı beynəlxalq medianın və ekspert dairələrinin diqqətini çəkdi. Onun iddiasına görə, ABŞ İranın Fordo nüvə obyektinə qarşı adi silahlarla məhv edilməsi mümkün olmayan dərinlikdə yerləşən bu mərkəzə "taktiki nüvə silahı" tətbiq edib. Zöhrəvəndin sözlərinə görə, obyektin yerləşdiyi 60 metrlik möhkəm qayalıq ancaq bu səviyyədə dağıdıcı güclə zərərsizləşdirilə bilər və bu silahın tətbiqi geniş radiasiya yaymadan həyata keçirilib.

Əgər ABŞ həqiqətən bu addımı atıbsa, niyə beynəlxalq qurumlar susur?

Azərbaycanın tanınmış nüvə alimi Adil Qəribov "Yeni Müsavat"a deyib ki, İran parlamentinin Milli Təhlükəsizlik Komissiyasının üzvü Əbülfəzl Zöhrəvəndin ABŞ-ın guya Fordo nüvə obyektinə qarşı "taktiki nüvə silahı"ndan istifadə etdiyi ilə bağlı açıqlaması daha çox siyasi və emosional ritorika səviyyəsində dəyərləndirilməlidir: "Çünki bu günə qədər nə beynəlxalq müşahidə orqanları, nə də müstəqil seysmik və radioloji monitoring mərkəzləri belə bir hadisənin baş verdiyini təsdiqləməyib. Əgər doğrudan da sözügedən əraziyə nüvə mənşəli, hətta aşağı güclü (taktiki) partlayıcı tətbiq olunmuş olsaydı, bunun birbaşa və dolayı radiasiya nəticələri çoxdan beynəlxalq müşahidə sistemləri tərəfindən qeydə alınardı. Taktiki nüvə silahları adətən 1-20 kiloton gücündə olur və lokal hədəflərin, əsasən möhkəmləndirilmiş hərbi obyektlərin zərərsizləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulur. Amma istənilən halda

nüvə mənşəli partlayışın radiasiya izi qalır. Bu isə nə qədər "lokal" olsa belə, beynəlxalq müşahidədən yayınmır. Fordo nüvə obyektini 60-70 metr dərinlikdə yerləşən, möhkəm dağ süxurlarında inşa edilmiş bir mərkəzdir. Bu tip obyektləri dağıtmaq üçün ABŞ ordusunda "bunker buster" adlanan GBU-57A/B Massive Ordnance Penetrator (MOP) kimi konvensional silahlar mövcuddur. Bu bombalar nüvə deyil, amma dağıdıcı gücü nüvə partlayışı olmadan da istənilən infrastrukturunu sıradan çıxara bilər".

Nüvə alimi deyib ki, taktiki nüvə silahından istifadə zamanı əmələ gələn seysmik yerdəyişmə dalğaları adi zəlzələnin seysmik dalğalarından tezlik nöqtəyində nəzərdən tamamilə fərqlənir: "Dünyanın istənilən yerində nüvə sınaqları keçirildikdə bunu təsbit etmək mümkündür. Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyi və Nüvə Sınaqlarının Qadağan Edilməsi üzrə Müvəqqəti Katiblik belə bir partlayışı qeydə almaması mümkünsüz olardı. Amerika Fordonun vurulması üçün istənilən növ nüvə silahından istifadə etsəydi, yəqin ki, qonşu ölkələr, o cümlədən də İranın strateji tərəfdaşı olan Rusiya bunu çoxdan bilərdi. Rusiya bütün dünyaya car çəkərdi ki, ABŞ taktiki silahdan istifadə etdi, biz də Ukraynaya qarşı istifadə etməliyik. Amerikanın istifadə etdiyi isə iqiqat partlayışa malik olan xüsusi bombadır. Bu nüvə silahı deyil, adi partlayıcı bombalardan istifadə olunub.

O bombada partlayışın birinci və ikinci mərhələsi var. Həmin bombalarla 60 metrdən dərinə düşmək mümkündür. Belə bomba Amerika ilə yanaşı Rusiyada da var. Rusiya həmin bombanı yeni yaradıb, Çelyabinsk vilayətində ilk sınağı keçirilib. Birmənalı olaraq orada Amerika heç bir taktiki nüvə silahı istifadə etməyib".

Nüvə alimi deyib ki, İran ABŞ-la qarşı duran ölkədir və bir-birlərinə istənilən sözü deyir, böhtandan istifadə edirlər".

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli "Yeni Müsavat"a deyib ki, İran parlamentinin üzvü Əbülfəzl Zöhrəvəndin iddia etdiyi "adi silahla bu obyekt dağıdıla bilməz" fikri hərbi texnologiyaların müasir səviyyəsini nəzərə almadan verilmiş bir bəyanat təsiri bağışlayır: "İran daxilində bu cür bəyanatların verilməsi ilk növbədə daxili auditoriyaya hesablanmış siyasi mesajdır. Məqsəd, bir tərəfdən ABŞ-ın "nüvə təcavüzkarı" obrazını yaratmaq, digər tərəfdən isə ölkə daxilində nüvə proqramına qarşı ehtimal edilən tənqidləri "xarici düşməne müqavimət" ritorikası ilə neytrallaşdırmaqdır. Amma bu yanaşma elmi və texniki realitərlə üst-üstə düşmür. Əgər ABŞ həqiqətən də taktiki nüvə silahı tətbiq etmiş olsaydı, bu, təkə BMT Təhlükəsizlik Şurasının deyil, eyni zamanda BMT-nin Atom Enerjisi üzrə Beynəlxalq Agentliyi (MAQATE) və IAEA-nın radiasiya monitoring sistemləri tərəfindən dərhal təsbit olunardı. Fordonun vurulmasından bu

günə qədər heç bir nüvə radiasiyası qeydə alınmayıb. Seysmik anomaliya və ya partlayışa dair qlobal müşahidələrdə heç bir fərqlilik aşkarlanmayıb. İran hökuməti MAQATE-yə rəsmi şəkildə belə bir hadisə ilə bağlı müraciət etməyib. Bütün bunlar onu göstərir ki, Fordo obyektinə qarşı taktiki nüvə silahı tətbiqi iddiası elmi əsaslardan yox, siyasi ritorikadan doğur".

İranın Fordo obyektində istənilən partlayış, xüsusilə də nüvə mənşəli silahın tətbiqi, iki əsas beynəlxalq qurum

Azərbaycanla sərhəddə kütləvi zəhərlənmə - təhlükə

Dağıstanın Azərbaycanla sərhəddə yerləşən Məhərrəmkənd rayonunda içməli sudan kütləvi zəhərlənmə olub.

Sudan dezinteriya olanların sayının 372-yə çatdığı, onlardan 357-sinin uşaq olduğu bildirilib.

Qeyd olunub ki, artıq 23 uşaq ambulator müalicə üçün xəstəxanadan buraxılıb. 97 nəfər xəstəxanada qalır.

Dağıstan Respublikasının İstintaq Komitəsi Məhərrəmkənd rayonu bələdiyyə mənzil-kommunal təsərrüfatı müəssisəsinin direktorunun saxlanıldığını açıqlayıb. O, təhlükəli xidmət göstərməkdə şübhəli bilinir.

İrandakı terror qrupundan Azərbaycana təxribat mesajı

İranda gizlənərək Azərbaycana qarşı təxribat fəaliyyəti ilə tanınan "Hüseyniyyun" terror qruplaşması Məhərrəm ayı fonunda növbəti təxribatçı və təəssübkeş bəyanatla çıxış edib.

Musavat.com xəbər verir ki, təşkilatın "X" sosial şəbəkəsində yayımladığı paylaşımnda deyilir: "Biz Azərbaycan övladlarının dəyərsiz canları əziz İrana və zamanənin Hüseyni həzrət İmam Xameneyiyə fəda olsun!"

Bu bəyanatla qruplaşma İran rejiminə sədaqətini nümayiş etdirməklə yanaşı, Azərbaycana qarşı düşmənçilik ritorikasını bir daha ortaya qoyub.

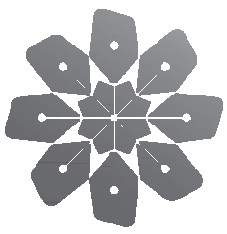
Qeyd edək ki, "Hüseyniyyun" dəfələrlə Azərbaycan dövlətçiliyinə qarşı çağırışlar, İranın regiondakı təsirini artırmaq yönündə fəaliyyətlər və radikal dini təbliğatla gündəmə gəlib.

Bu cür paylaşım və açıqlamalar təşkilatın İranın ideoloji və siyasi maraqlarına xidmət etdiyini, eyni zamanda Azərbaycan cəmiyyətində parçalanma və nifrət toxumu səpməyə çalışdığını açıq şəkildə göstərir.

və silahı tətbiq etmiş, yeni beynəlxalq hüquq çərçivəsində "təcavüzkar dövlət" statusu almış olardı. Bu halda BMT Təhlükəsizlik Şurası və MAQATE dərhal toplanmalı, İranın şikayəti əsasında qətnəmə və araşdırmalar başlatılmalı, ABŞ beynəlxalq sanksiyalar və diplomatik təzyiqlə qarşılaşmalı idi. Amma bu da baş vermədi. Çünki ehtimal ki, belə bir hücum ümumiyyətlə olmayıb. ABŞ-ın bu cür ciddi iddialarla üzvləşməsi təəccüblü deyil. Çünki Vaşinqton daha əvvəl dəfələrlə BMT qətnamələrini sayə salmadan, birtərəfli hərəkətlərə yol verib. 2003-cü ildə BMT-nin razılığı olmadan İraqı işğal etdi, sonradan məlum oldu ki, bəhanə olaraq göstərilən kütləvi qırğın silah-

ları heç olmayıb. Hətta ABŞ rəsmiləri buna görə üzrxahlıq da etdilər. O zaman artıq İraq statusu almış olardı. Bu halda BMT Təhlükəsizlik Şurası və MAQATE dərhal toplanmalı, İranın şikayəti əsasında qətnəmə və araşdırmalar başlatılmalı, ABŞ beynəlxalq sanksiyalar və diplomatik təzyiqlə qarşılaşmalı idi. Amma bu da baş vermədi. Çünki ehtimal ki, belə bir hücum ümumiyyətlə olmayıb. ABŞ-ın bu cür ciddi iddialarla üzvləşməsi təəccüblü deyil. Çünki Vaşinqton daha əvvəl dəfələrlə BMT qətnamələrini sayə salmadan, birtərəfli hərəkətlərə yol verib. 2003-cü ildə BMT-nin razılığı olmadan İraqı işğal etdi, sonradan məlum oldu ki, bəhanə olaraq göstərilən kütləvi qırğın silah-

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi

Son günlər dünya iqlim fəlakətlərinin təsirdən çıxma bilmir. ABŞ-ın Texas ştatında indiyədək görünməmiş səviyyədə yağan yağışlar dəhşətli sel fəlakətinə, yüzlərlə insan ölümünə, dağntılara səbəb olub. İlkin hesablamalara əsasən, ştatın iqtisadiyyatına dəyən zərər 70 milyard dollara yaxındır. Güclü yağmtılar Ukraynanın qərbində də analoqu olmayan selə səbəb olub. Avropanın Qərbi isə indiki vaxt üçün xarakterik olmayan quraqlıq və kəskin istilərdən əziyyət çəkir.

Bütün bu kataklizmlərin kökündə dayanan əsas amil isə global iqlim dəyişiklikləri hesab olunur. Almaniyanın təkrarsığorta şirkəti Munich Re-nin analitiklərinin apardığı hesablamalara əsasən 2024-cü il ərzində təbii fəlakətlərin global zərəri əvvəlki ilə müqayisədə 19,4 faiz artaraq 320 milyard dollar təşkil edib. Keçən il 1980-ci ildən aparılan müşahidələrin bütün tarixində itkilərə görə beşinci yeri tutub. Ümumi məbləğin 140 milyard dolları sığortalanmış əmlak olub ki, bu da 2023-cü ilin göstəricisini üstələyir, o zaman bu rəqəm 106 milyard dollar təşkil edirdi. Sığorta olunan zərərlərin həcminə görə 2024-cü il tarixdə üçüncü yerdə olub.

Təşkilat həmçinin qeyd edir ki, global istiləşmə qasırğaların, tufanların, daşqınların və quraqlıqların tezliyinin və gücünün artmasına gətirib çıxarır. 2024-cü ildə bütün maliyyə itkilərinin 93 faizi təbii fəlakətlər nəticəsində baş verib. Daşqınlar, meşə yanğınları və tufanlardan dəymiş ziyan 2023-cü ildəki 143 milyard dollardan 136 milyard dollara enib, lakin son on ilin orta göstəricisi olan 110 milyard dollardan yuxarıdır.

Ötən il tropik siklonların vurduğu ziyan 135 milyard dol-

lar təşkil edib. Bunlardan ən dağıdıcısı ABŞ-ı payızda vuran və müvafiq olaraq 56 milyard və 38 milyard dollar zərər gətirən Helen və Milton qasırğaları olub.

Iqlim dəyişikliyinə təsirlərinə ən çox məruz qalan ölkələrdən olan Azərbaycanda ən çox baş verən təbiət hadisələri fırtına-qasırğa, dolu, selsubasma halıdır. Dünya təcrübəsi göstərir ki, fermerləri, kənd təsərrüfatı istehsalçıları bu kimi hallardan ən yaxşı "qoruyan" sığorta mexanizmidir. Azərbaycanda aqrar sığortanın yaşı azdır, amma göstəricilərdən aydın olur ki, ona maraq artır. Belə ki, 2024-cü ildə Azərbaycanda 447 min hektar sahə Aqrar Sığorta Fondu tərəfindən sığortalanıb. Bu, ölkə üzrə sığortalınması mümkün olan sahələrin 30 faizinə yaxındır.

Ötən il sığortalanan əkin sahələrinin 246 min hektarı payızlıq buğda 116 min hektarı isə payızlıq arpa olub.

Əkin sahələrinin sığortalınması üzrə aqrar sığorta müqavilələrinin sayı 11 faiz artaraq 56 662-yə yüksəlib. Ötən il Fond tərəfindən zərəre məruz qalmış təsərrüfatlara 6 milyon 423 min manat sığorta ödənişi edilib. Əvvəlki ilə müqayisədə sığorta ödənişləri 2, 2 milyon manat və ya 46 faiz artıb. Si-

Iqtisadiyyat

YENİ ÜSAVAT
N 119 (8729) 12 iyul 2025

Kəndlini fəlakətdən qoruyan mexanizm: hamı yararlanana bilirmi?

Sığortalama kənd təsərrüfatı istehsalçıları müflisləşmədən xilas edir; ölkədə bu sistemin genişlənməsi şərtdir

ğorta ödənişlərinin 5 milyon 246 min manatı bitkiçilik, 1 milyon 177 min manatı isə heyvandarlıq təsərrüfatlarının payına düşüb.

Bitkiçilik üzrə ən çox sığorta ödənişləri: fırtına-qasırğa, sel-subasma və dolu, vəhşi heyvanların hücumu, 3-cü şəxsin hərəkəti üzrə edilib

Bu ilin ilk 6 ayında isə ASF tərəfindən müxtəlif hadisələrdən zərər çəkmiş kənd təsərrüfatı istehsalçılarına ümumilikdə 4 milyon 435 min manat aqrar sığorta ödənişi həyata keçirilib. Fondan "Yeni Müsavat"a verilən məlumata görə, hesabat

dövründə ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə ümumi sığorta ödənişlərində 55 faiz, əkin sahələri üzrə sığorta ödənişlərində isə təqribən 2 dəfə artım baş verib. Xatırladaq ki, 2024-cü ilin eyni dövründə ölkədə 2 milyon 864 min manat sığorta ödənişi həyata keçirilmişdi.

Fondun məlumatına görə, 2025-ci ilin yanvar-iyun aylarında həyata keçirilən 4 milyon 435 min manat sığorta ödənişindən 4 milyon 246 min manat əkin sahələri üzrə, 189 min manat sığorta ödənişi isə heyvandarlıq təsərrüfatları üzrə həyata keçirilib. 2024-cü ilin ilk

yarım ilində əkin sahələri üzrə 2,2 milyon manat sığorta ödənişi edilmişdi.

İlin birinci yarısında müxtəlif hadisələrdən zərər çəkən əkin sahələri ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 90 faiz artaraq 17 min hektara çatıb. Fondun məlumatına görə, ilk yarım ildə ən böyük sığorta ödənişləri buğda-arpa (2,5 milyon manat), pambıq (577 min manat), qarğıdalı (447 min manat), günəbaxan (196 min manat) və tütün bitkiləri (174 min manat) üzrə həyata keçirilib. Bundan başqa, ilk yarım ildə meyvə bağları üzrə 170 min manata

yaxın sığorta ödənişi edilib.

Dünya üzrə açıqlanan məlumatlardan aydın olur ki, sığorta ödənişləri iqlim fəlakətlərinin zərərləri arasında aparıcı paya malikdir. Məhz sığortalama kənd təsərrüfatı istehsalçıları müflisləşmədən qoruyur, onların fəaliyyətində davamlılığın təmin olunmasında mühüm rol oynayır. Azərbaycanda bu mexanizmin genişlənməsi, bütün əkin və heyvandarlıq sahəsini əhatə etməsi üçün aqrar istehsalçıların gəlirinin yetərli olması əsas şərtdir. Baxmayaraq ki, dövlət sığorta haqqının yarısını qarşılayır, bir çox hallarda fermerin əldə etdiyi gəlir öz təsərrüfatını sığortalamaq xərclərini qarşılamğa imkan vermir. Bu problemin kökündə isə əsasən satış bazarlarının inhisarlaşması, kəndli-fermerlərin öz məhsullarını böyük bazarlara çıxardıqları yolların bağlı olmasıdır. Bakı, Sumqayıt və digər iri şəhərlərin meyvə-tərəvəz bazarı iri oyunçuların əlində olduğuna görə onlar məhsulu yerlərdə ucuz qiymətə alaraq həmin bazarlarda 2-3 dəfə baha satmaqla külli miqdarda gəlir əldə edirlər. İstehsalçı isə cüzi gəlirə qane olmaq məcburiyyətində qalır. Hansı ki, həmin gəlirlə sığorta hüququ yaradan addımları atmaq, sığorta haqqını ödəmək mümkün olmur...

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKİT

Azərbaycan Ukraynaya 42 milyon dollarlıq yardım göstərib

10-11 iyul tarixlərində Azərbaycan Respublikasının xarici işlər nazirinin müavini Yalçın Rəfiyevin başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti İtaliyanın paytaxtı Roma şəhərində Ukrayna Bərpa Konfransında iştirak edib.

XİN-dən verilən xəbərə

görə, sayca 4-cü olan cari ilki konfransda 56 dövlət, 27 beynəlxalq təşkilat və maliyyə institutu, eləcə də 120 şirkət təmsil olunub.

Nazir müavini Yalçın Rəfiyev çıxışı zamanı Ukraynadakı müharibənin regionda sülh və təhlükəsizliyə ciddi

zərər verdiyini bildirib.

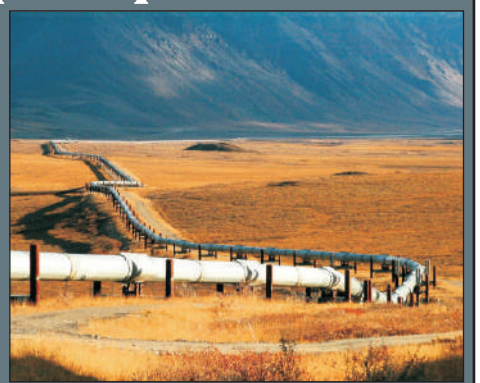
Çıxışda Azərbaycanın ilk günlərdən etibarən münasibətin beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsasında diplomatik yolla həllini, habelə Ukraynanın suverenliyi və ərazi bütövlüyünü dəstəklədiyi ifadə olunub.

Davam edən böhranın ciddi humanitar nəticələrinin dərin təəssüf doğurduğu

qeyd edilərək, Azərbaycanın Ukraynaya humanitar yardım göndərən ilk ölkələrdən biri olduğu, bu çərçivədə dərman, qida, elektrik avadanlıqları və s. daxil olmaqla humanitar, həmçinin bərpa və yenidən qurmaya dəstək məqsədli ümumilikdə 42 milyon ABŞ dolları dəyərində yardım göstəriləndi diqqətə çatdırılıb.

Bu il 20 mlrd. kubmetrdən artıq qaz nəql olunub

Bu ilin yanvar-iyun aylarında Azərbaycanda magistral qaz kəmərləri ilə 20 260,5 mln. kubmetr qaz nəql edilib və əvvəlki ilin müvafiq göstəricisinə nisbətən 1,4% azalma müşahidə olunub.

Dövlət Statistika Komitəsindən "APA-Economics"ə verilən məlumata görə, qaz nəqlinin 55,5%-i Bakı-Tbilisi-Ərzurum Cənubi Qafqaz boru kəməri ilə həyata keçirilib.

Bu boru kəməri vasitəsilə "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağında hasil edilən qaz ixrac edilir.

Belə ki, hesabat dövründə bu kəmərlə 11 235,7 mln. kubmetr qaz ötürülüb (1,6%-lik azalma olub).

Xatırladaq ki, ötən il Azərbaycanda magistral qaz kəmərləri ilə 40 348,3 mln. kubmetr qaz nəql edilib və əvvəlki ilin göstəricisinə nisbətən 2,7% artım müşahidə olunub. Qaz nəqlinin 56,6%-i Bakı-Tbilisi-Ərzurum Cənubi Qafqaz boru kəməri vasitəsilə həyata keçirilib. Hesabat dövründə bu kəmərlə 22 851,9 mln. kubmetr qaz ötürülüb, bu da illik müqayisədə 4,3%-lik artım deməkdir.

BTC ilə neftin nəqli 4%-dək azalıb

Bu ilin yanvar-iyun aylarında Azərbaycanda neft kəmərləri ilə 18 513 min ton neft nəql edilib ki, bu da illik müqayisədə 3,8% azdır.

Dövlət Statistika Komitəsindən verilən məlumata görə, neftlətin 75,2%-i Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft ixrac kəməri (BTC) ilə həyata keçirilib və hesabat dövründə bu kəmər vasitəsilə 13 924,9 min ton neft ötürülüb ki, bu da illik müqayisədə 3,8% azdır.

Hesabat dövrü ərzində BTC kəməri ilə nəql edilmiş neftin 83,2%-i və ya 11 587,3 min tonunu Azərbaycanda hasil edilən neft (1,6% azalma), 16,8%-i və ya 2 337,6 min tonunu (13,3% azalma) isə Türkmənistan və Qazaxıstandan daxil olan neft təşkil edib.

Xatırladaq ki, ötən il Azərbaycanda neft kəmərləri ilə 38 752,1 min ton neft nəql edilib ki, bu da illik müqayisədə 2,5% azdır. Nəqlətmənin 76%-i Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft ixrac kəməri (BTC) ilə həyata keçirilib və hesabat dövründə bu kəmər vasitəsilə 29 470,9 min ton neft ötürülüb ki, bu da illik müqayisədə 2,4% azdır.

"Bakıda 20 mindən çox valideyn övladını bağçaya yerləşdirmək istəyir, lakin yerlər məhduddur". Bunu elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev "Sertifikatlaşdırma 2025: peşəkar müəllim - keyfiyyətli təhsil" mövzusunda keçirilən tədbirdə çıxışı zamanı deyib.

Nazir bildirib ki, hazırda Bakı şəhərində bağçaya olan tələbat təklifdən çoxdur: "Bağçalara uşaqların qəbulunu elektronlaşdırmışıq. Bu sistem vasitəsilə bağça müdirləri ilə valideynlər arasında qeyri-rəsmi sövdələşmələrin qarşısını almağa çalışırıq. Eyni zamanda, bağçalarda mütəmadi yoxlamalar aparılır. Bu ilin altı ayı ərzində 40 bağça direktoru vəzifəsindən azad edilib, 100-dən artıq şəxs barəsində inzibati tədbir görüldü".

Təhsil eksperti Kamran Əsədov mövzunu "Yeni Müsavat"a şərh edərkən bildirdi ki, bu ilin ilk yarısında 40 bağça direktorunun vəzifədən azad edilməsi və 100-dən çox şəxsin inzibati məsuliyyətə cəlb olunması məktəbəqədər təhsil müəssisələrində ciddi struktur və idarəetmə böhranının mövcud olduğunu təsdiqləyir. Ekspertin fikrincə, rəqəmlər sistemdə keyfiyyətli idarəetmənin təmin olunması istiqamətində hələ də davamlı və əsaslı dəyişikliklərin baş vermədiyini göstərir: "Əgər ölkədə fəaliyyət göstərən dövlət bağçalarının ümumi sayı 1700-ə yaxındırsa, bu o deməkdir ki, cəmi altı ayda hər 42 bağçadan biri rəhbər dəyişikliyinə məruz qalıb. Bu isə yüksək kadr dəyişikliyi deməkdir və sabit idarəetməyə mənfi təsir göstərir. "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun 16.1-ci maddəsində göstərilir ki, məktəbəqədər təhsil müəssisəsinin rəhbəri ETN tərəfindən təyin edilir və onun peşəkar keyfiyyətləri ilə yanaşı, pedaqoji təcrübəsi də nəzə-

rə alınmalıdır. Eyni zamanda, Nazirlər Kabinetinin 212 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Məktəbəqədər təhsil müəssisəsinin Nümunəvi Nizamnaməsi"ndə müəssisə rəhbərinin vəzifə səlahiyyətləri konkret şəkildə göstərilir.

Lakin praktikada bu tələblərə əməl olunmaması səbəbindən vəzifəyə təyinatlarda səriştə yox, daha çox şəxsi tanışlıq və qeyri-rəsmi meyarlar üstünlük təşkil edir. Bütün bunlar təhsilin keyfiyyətinə deyil, sadəcə strukturun idarəedici səviyyəsinə zərbə vurur. Bağça rəhbərlərinin məsuliyyət daşdığı sahələr-qida təminatı, maddi-texniki baza, tərbiyəçilərin peşəkar fəaliyyəti, sanitariya-gigiyenik şərait və valideynlərlə kommunikasiya-bilavasitə uşaqların fiziki və zehni inkişafına təsir göstərən amillərdir. Qida keyfiyyəti ilə bağlı yayılan narazılıqlar, qeyri-rəsmi ödənişlərin toplanması halları, tərbiyəçilərin peşəkarlıq səviyyəsindəki ciddi boşluqlar bu gün də aktual problem olaraq qalmaqdadır. Hətta bəzi hallarda bağçalarda çalışan müəllimlərin ixtisası məktəbəqədər təhsilə uyğun gəlmir və metodiki hazırlıq səviyyəsi qənaətbəxş deyil. Bu da tərbiyənin keyfiyyətini zəiflədir və uşaqlarda təhsilə olan ilk marağı zədələyir. Dünya təcrübəsində bağça rəhbərləri xüsusi hazırlıqdan keçirilir və onların fəaliyyəti hər il qiymətləndirilir.

Məsələn, Estoniyada bağça direktorları hər iki ildən bir təkrar sertifikatı və fəaliyyət hesabatı ilə qarşılaşır. Finlandiyada isə rəhbərlər pedaqoji

SOS: 6 aya 40 bağça müdürü qovulub - Bəs keyfiyyət...

Ekspert: "Bağça müəllimlərinin ixtisası məktəbəqədər təhsilə uyğun gəlmir"

liderlik üzrə kurslar keçmədən təyin edilə bilməzlər. Bu ölkələrdə məktəbəqədər təhsil dövlət siyasətinin prioritet sahələrindən biri kimi qəbul olunur və bu sahəyə ayrılan vəsait təhsilin digər pillələri ilə müqayisədə az deyil. Azərbaycanda isə 2025-ci ilin büdcəsində ümumi təhsil üçün ayrılan 2 milyard 347 milyon manatın

cəmi 130 milyon manatı məktəbəqədər təhsilə yönəldilib. Bu, təhsilin bu pilləsinə münasibətən ikincili olduğunu göstərir".

K.Əsədovun fikrincə, son dövrlər bu sahədə nəzarət tədbirlərinin gücləndirilməsi və inzibati məsuliyyətə cəlb edilən şəxslərin sayının artması müsbət məqamdır: "Bu, cəzasızlıq

mühitinin qırılmasına xidmət edə bilər. Eyni zamanda, bir neçə rayonda yeni bağçaların açılması və pilot olaraq bir neçə özəl sektor modeli tətbiq olunması gələcəkdə seçim imkanlarını artırır. Lakin bu tədbirlər sistemli və davamlı olmasa, müvəqqəti effektiv kəfayətlənəcək. Mövcud vəziyyətin dəyişməsi üçün bağça direk-

torlarının işə qəbulu zamanı şəffaf müsabiqə mexanizmi tətbiq olunmalı, onların fəaliyyətinə dair ictimai hesabatlılıq təmin edilməli və vətəndaş nəzarəti gücləndirilməlidir. Eyni zamanda, direktorların illik fəaliyyət hesabatı, rəhbərlik etdiyi bağçanın təlim-tərbiyə mühtiti, qida və maddi-texniki baza ilə bağlı göstəriciləri ictimaiyyətə təqdim olunmalıdır.

Bağça direktorları üçün idarəetmə və pedaqoji liderlik üzrə məcburi ixtisasartırma proqramları tətbiq edilməli, onların mükafatlandırılması yalnız nəticəyə əsaslanmalıdır. Təklif edilən bu dəyişikliklər həyata keçirilməsə, bağça müdirlərinin tez-tez dəyişdirilməsi yalnız növbəti idarəetmə böhranlarına səbəb olacaq və məktəbəqədər təhsildə keyfiyyətin yüksəldilməsi istiqamətində real nəticə əldə olunmayacaq. Məktəbəqədər təhsil sadəcə, bir pillə deyil, gələcək nəslin təməlidir və bu təməl zəif qurularsa, sonrakı pillələr nə qədər güclü olsa da, sarsılsın".

Ekspert əlavə edib ki, bu sahədə inzibati tədbirlərlə yanaşı, strateji, peşəkar və uzunmüddətli yanaşma tətbiq edilməlidir.

□ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Ölkədə nikahsız doğulanların sayı artır - İki baxış

Üzeyir Şəfiyev: "Nikahsız ailə ailə sayıla bilməz, çünki..."

Son zamanlar nikahdan-kənar doğulan uşaqların sayında artım müşahidə olunur. "Bakı-Xəbər" məlumat yayıb ki, ötən il rəsmi qeydə alınmamış nikahda olan qadınlar tərəfindən 13 min 228 uşaq doğulub.

Bu uşaqların 5 158-i şəhərdə, 8 070-i isə kəndlərdə dünyaya gəlib. Açıqlanan statistik rəqəmlərdən də bellidir ki, nikahdankənar uşaqlar daha çox rayon, kənd yerlərində doğulub. Milli mentalitetlə uyğun olmayan Avropa ənənəsinin yayılması və rəqəmlərdə əks olunan realıq təhlükəli məqamlardan xəbər verir.

Bəs qeyri-rəsmi nikahdan doğulan uşaqların sayının bölgələrdə çoxluğunun səbəbi nədir? Axı bu rəqəm tək cəmi bir statistik göstərici deyil - onun arxasında yüzrlər insan taleyi, sosial reallıqlar və ailə institutunun qarşılaşdığı problemlər dayanır.

Müasir cəmiyyətlərdə ailə dəyərlərində baş verən dəyişikliklər Azərbaycanda da özünü göstərir. Maddi sıxıntılar, sosial təzyiqlər və fərdi azadlıqların önə çıxması gənclərin evlənmədən birgə yaşamasına səbəb ola bilər.

Ancaq bəzi ailələr yalnız dini kəbinlə kifayətlənir və

rəsmi nikah bağlamırlar. Hüquqi baxımdan isə bu uşaqlar nikahdankənar doğulmuş hesab olunur.

Nikahdankənar doğulan uşaqların hüquqları Azərbaycan qanunvericiliyi ilə qorunsa da, sosial reallıq fərqlidir. Cəmiyyətdə hələ də belə uşaqlara qarşı ayrı-seçkilik meylləri var. Bir çox hallarda atalıq faktının müəyyən edilməsi üçün məhkəmə çekişmələri baş verir ki, bu da onların və uşaqların psixoloji durumuna mənfi təsir göstərir.

Mövzu ilə bağlı sosioloq Üzeyir Şəfiyev "Yeni Müsavat"a danışib: "Deməzdim ki,

ölkədə nikahdan kənar doğulan uşaqların sayı artıb. Tarixi müqayisə aparanda görünür ki, nikahdan kənar doğulan uşaqların sayında müəyyən azalma var. Məsələn, 2026-cı ildə 26 min nikahdan kənar uşaq dünyaya gəlmişdi. 2010-cu ildə bu göstərici 25 mindən bir qədər çox idi. Son statistikada isə bu rəqəm 15 min olaraq göstərilir. Amma bütün hallarda 15 min uşaq az göstərici deyil. Bəs bu halların və uşaqların psixoloji durumuna mənfi təsir göstərir?

Xüsusilə də rayonlarda, bölgələrdə və kənd yerlərində bu hallar daha çox müşahidə olunur. Çünki kənd və

rayonlarda insanlar bir-birlərini yaxından tanıyır və çox vaxt rəsmi nikaha daxil olmadan sadəcə, dini kəbinlə ailə qururlar. Onlar bir-birlərinə etibar etdiklərinə, güvəndiklərinə görə bu addımı atırlar. Lakin çox vaxt sadəcə, ləvhəsinə unudurlar ki, bu, gələcəkdə ciddi hüquqi problemlərə yol açır. Məsələn, uşaq məktəbə getmək istəyəndə sənədləşmə problemi yaranır. Ailə dağılıdıda isə uşağın hansı valideynin yanında qalması, valideynin kimliyinin hüquqi cəhətdən sübut olunması, o cümlədən mülkiyyət münasibətlərinin bölüşdürülməsi zamanı ciddi mübahisələr meydana çıxır. Halbuki rəsmi nikah bağlanarkən hər iki tərəf öhdəlik götürür, müqavilədə müəyyən şərtlər göstərilir: evlənməyə qədər hansı mülk kimə məxsusdur, evlilikdən sonra birgə nələr əldə olunacaq və s.

Ona görə də çox yaxşı olardı ki, ümumiyyətlə, rəsmi nikah olmadan qurulan birliklər ailə hesab olunmasın. Hazırda Azərbaycanda nikah müqaviləsi könüllü xarakter daşıyır. Mən hesab edirəm ki, bu belə olmamalıdır, nikah müqaviləsi məcburi və icbari xarakter daşmalıdır. Bildiyiniz kimi, iyulun 1-dən etibarən

yaxın qohumlar arasında nikah müqaviləsinin bağlanmasını qadağan edən qanun qüvvəyə minib. Belə bir şəraitdə hüquqi maarifləndirmə aparılmadan, bəzi şəxslər məlumatsızlıq ucbatından alternativ yol kimi vətəndaş nikahına və ya dini kəbinə üstünlük verirlər. Lakin başa düşmək lazımdır ki, din xadimləri də rəsmi nikah sənədi olmadan dini kəbin kəsərlərsə, hüquqi məsuliyyət daşıya bilərlər.

Eyni zamanda, unutmamaq lazımdır ki, yeni qüvvəyə minmiş qanuna əsasən, rəsmi nikah olmadan qurulan birliklər

artıq ailə kimi tanınmayacaq. Bunun qarşısını almaq üçün nikah müqaviləsinin icbari xarakter daşması qanunvericiliklə tənzimlənməlidir. Beləliklə, insanlar dini kəbinə, vətəndaş nikahına meyl etməzlər. Lakin bu o demək deyil ki, həmin 15 min uşağın hamısı məhz vətəndaş nikahından dünyaya gəlib. Sadəcə, cəmiyyətimiz ənənəvi dəyərlərə əsaslandığı üçün bölgələrdə belə bir yanaşma formalaşıb - rəsmi nikaha o qədər də əhəmiyyət verilmir".

Sosioloq onu da qeyd edib ki, ümumiyyətlə, vətəndaş nikahı bizim cəmiyyətə xarakterik deyil, bu, Avropadan gələn bir modeldir və qarşısının alınması üçün tədbirlər görülməlidir: "Təəssüf ki, bu gün gənclər arasında vətəndaş nikahına meyl artır. Bunun səbəblərindən biri də odur ki, bəzi şəxslər ailə məsuliyyəti daşımaq istəmir, bu məsuliyyətdən yayınmaq üçün vətəndaş nikahına üstünlük verirlər. Amma qeyd etmək lazımdır ki, bu, əsl ailə deyil. Belə meyllərin Azərbaycanda genişlənməsinə yol vermək olmaz. Ona görə də elə qanunvericilik hazırlanmalıdır ki, rəsmi nikah - hüquqi əsaslara söykənən ailə quruluşu - icbari xarakter daşsın və bu cür məsuliyyətsiz münasibətlərin qarşısı alın-sın".

□ Xəlilə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

“ABŞ-ın dövlət borcu artırıq nəzarətdən çıxıb və dollara inam sarsılıb”. Bunu Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov BRİKS-in son sammitindəki çıxışında deyib. O, qlobal maliyyə sistemini tənqid edərək, “dollardan ”cəza” məqsədi ilə, silah kimi istifadə edildiyini” söyləyib: “Amerika valyutasına inam sarsılıb. Borc yükü sürətlə artır: 2011-ci ildən bəri yüksək borcu olan ölkələrin sayı 22-dən 59-a yüksəlib. ABŞ-da dövlət borcu 37 trilyon dollara çatıb. Vəziyyət nəzarətdən çıxıb”.

Onun sözlərinə görə, COVID-19 pandemiyası böhranı daha da pisləşdirib, sanksiyalar isə qlobal iqtisadiyyatın bölünməsinə sürətləndirib: “İnkişaf etməkdə olan ölkələr indi inkişaf üçün investisiyadan çox borc xidmətlərinə pul xərcləyir”.

Yada salmaq ki, iyulun 6-da Rusiya prezidenti Vladimir Putin BRİKS ölkələrini qarşılıqlı hesablaşmalarda milli valyutalardan daha aktiv istifadə etməyə çağırırdı.

ABŞ dollarının dünyadakı aparıcı mövqeyinin sarsıldığına dair iddiaları Rusiya rəsmiləri Ukraynadakı işğalçılığa görə Qərbdən dövlətlərinin sanksiyalarına məruz qalmağa başladığı 2014-cü ildən bəri mütemadi olaraq dilə gətirirlər. Xüsusilə 2022-ci ildə Rusiyanın dollar məkanından qovulmasından sonra bu sahədə təbliğat dəfələrlə gücləndirilib. Bu prosesin arxasında ilk növbədə Rusiya ilə ticarət edən ölkələri, əsasən də Çin və Hindistanı milli valyutalarla ticarətə həvəsləndirmək dayanır. Rusiya həmçinin BRİKS-dəki digər ölkələri də stimullaşdıraraq dollardan kənaraşmağa sövq etmək niyyətindədir.

Lavrov və digər Rusiya rəsmiləri dünyada dövlət borcunun artmasından danışırkən bir qayda olara inkişaf etmiş Qərb ölkələrini hədəfləyirlər. Lakin göstəricilər borcla bağlı inkişaf etməkdə olan ölkələrin vəziyyətinin daha ağır olmasından xəbər verir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ticarət və İnkişaf Konfransının (UNCTAD) “Borc içində olan dünya” adlı yeni hesabatına əsasən, dünyada qlobal dövlət borcu 2024-cü ildə rekord həddə çataraq 102 trilyon dollar olub. Bu məbləğin təxminən üçdə biri - 31 trilyon dollar inkişaf etməkdə olan ölkələrdədir. Onlar ötən il təkcə faiz olaraq 921 milyard dollar ödəyiblər. İnkişaf etməkdə olan ölkələrin dövlət borcu 2010-cu ildən bəri inkişaf etmiş ölkələrlə müqayisədə iki dəfə sürətlə artıb. Bu gün 3,4 milyard insan borc faizinə səhiyyə və ya təhsildən daha çox pul xərclədiyi ölkələrdə yaşayır. Doğrudur, qlobal dövlət borcunun 36,3 faizi yalnız bir ölkəyə - ABŞ-a məxsusdur. 2025-ci il iyunun 20-də açıqlanan “Debt Clock” monitorinq resursunun məlumatlarına görə, ABŞ-ın borcu son on iki ayda 1,56 trilyon dollar artı-

liyyə sisteminin stabilliyi dollardan asılıdır. Dolların valyuta kimi sıradan çıxması heç bir dövlətə sərf etmir. Çünki dollardan dəyərdən düşməsi dünya maliyyə sisteminin çökməsi deməkdir. Nəticədə dövlətlərin valyuta ehtiyatları da bata bilər. Digər tərəfdən, bu gün dollar sıradan çıxırsa, onu hansı valyuta əvəz edəcək? Qlobal ticarətin oturmuş bir sistemi, bir-birinə bağlı həlqələrdən ibarət bütöv zənciri var - bunları bağlayan dollardır. Dollar çıxdısa, bu bağlayıcı hansı valyuta olacaq? Faktiki olaraq bu gün dolları əvəz edəcək başqa bir rezerv valyuta yoxdur. Əgər Çin yuanı desəniz, Çin valyutası sərbəst dövr edən valyuta deyil. Çin za-

Moskvadan dollar xəbərdarlığı: “ABŞ silah kimi istifadə edir...”

İqtisadçıya görə, dolların dünyanın bir sayılı valyutası rolunu itirməsi real görünür

raq 37 milyard dolları keçib. Maliyyə analitikləri proqnozlaşdırırlar ki, bu borc üzrə xalis faiz ödənişləri 2025-ci maliyyə ilində bir trilyon dollara çatacaq.

Eyni zamanda ABŞ valyutasının dünya ticarətində, ehtiyatlarında aparıcı mövqeyində də azalma nəzərə çarpır. Belə ki, Beynəlxalq Valyuta Fondunun məlumatına görə, 2025-ci ilin birinci rübündə ABŞ dollarının qlobal valyuta ehtiyatlarında payı 57,7 faizə enib. BVF-nin açıqladığı rəsmi valyuta ehtiyatlarının (COFER) valyuta tərkibinə əsasən, 2024-cü ilin sonunda ABŞ dollarında ifadə olunmuş qlobal valyuta ehtiyatlarının payı 57,8 faiz olmuşdu.

Qlobal ehtiyatlarda dolların azalan payını avro və İsveçrə frankı alır. Belə ki, avronun payı hesabat dövründə 19,8 faizdən 20,1 faizə yüksəlib ki, bu da 2022-ci ilin sonundan bəri ən yüksək göstəricidir. Ən kəskin artım İsveçrə frankında müşahidə olunub: martın sonuna qədər ümumi ehtiyatların 0,8 faizini təşkil edib ki, bu da avronun dövrüyyə buraxıldığı ən azı 1999-cu ildən bəri ən yüksək göstəricidir. Funt-sterlinin payı da artıb.

SWIFT beynəlxalq sistemində aparılan ticarətdə dolların payı 80 faizə çatır.

Analitiklərə görə, bu ilin

əvvəlindən dolların sürətli dəyərsizləşməsi dünyada onun aparıcı valyuta mövqeyi ilə bağlı müzakirələri artıran əsas amildir. Belə ki, dollar bu ilin birinci rübündə təxminən 4 faiz dəyər itirib. Bu, yenidən prezident kürsüsünə gələn Donald Tramp administrasiyasının xüsusilə ticarət, təhlükəsizlik və iqtisadi məsələlərlə bağlı əhəmiyyətli siyasət dəyişiklikləri dünyanın ən yüksək ehtiyat valyutasına olan bazar inamını sarsıtmasından irəli gəlir.

Bu amillərin dolların məzənnəsinə təsiri ikinci rübə daha da güclənib. Tramp aprelin əvvəlində kütləvi “Azadlıq Günü” tarifləri tətbiq etdikdən sonra dollar 7 faizdən çox məzənnə itkişi yaşayıb. Digər tərəfdən, təhlükəsiz sığınacaq valyutası hesab edilən İsveçrə frankı bu il dollar qarşısında 14 faiz möhkəmlənərək ən yaxşı nəticə göstərən valyutalardan biri olub.

Valyuta məzənnəsinin dəyişməsi ehtiyat menecerlərinin onları saxlamağa hazır olduğu anlamına gəlməyə də, son hadisələr ABŞ dollarının dünyanın ən yüksək ehtiyat valyutası və qlobal pul sisteminin mərkəzi statusunu itirə biləcəyi ilə bağlı müzakirələri aktivləşdirib. Bəziləri dedollarizasiyanın yeni əlamətlərindən danışsa da, əksəriyyət he-

sab edir ki, belə bir keçid baş versə də, proses çox yavaş gedəcək.

BVF-nin məlumatına görə, bu ilin birinci rübündə ABŞ dollarına olan tələb əvvəlki rüblə müqayisədə 1,4 faiz artaraq 6,72 trilyon dollar təşkil edib. Eyni vaxtda avroya tələb 2,6 faiz artaraq 2,3 trilyon dollar ekvivalentinə çatıb.

Ümumilikdə 2025-ci ilin birinci yarısında ABŞ dolları əlli ildən çox müddətdə ən böyük itkisini yaşayıb: frank əvvəlində 12 faizdən çox ucuzlaşıb. Dolların öz aparıcı valyuta mövqeyini itirməsi nə zaman mümkün olacaq? Analitiklərə görə, bu, dolların ucuzlaşması prosesinin nə qədər davam etməsindən asılıdır: tez bitəcək, yoxsa ən pisi hələ qarşıdadır? Nüfuzlu ekspertlərin qiymətləndirmələri sonuncunun doğru olma ehtimalının daha yüksək olduğunu deməyə əsas verir.

Deutsche Bank-ın valyuta təhlilinin rəhbəri Corc Saravelos yeni araşdırmasında dolların öz dəyərinin daha 30-35 faizini itirə biləcəyi qənaətinə gəlir. Bu yaxınlarda dollarla bağlı yeni kitab nəşr edən Harvard Universitetinin professoru Kenet Roqoff da Amerika valyutasının gələcəyinə şübhə ilə yanaşır. Onun fikrincə, 25 ildən sonra dollar qlobal

pul sisteminə dominant mövqeyini itirəcək. Roqoff hesab edir ki, ilk növbədə Çin getdikcə ABŞ dollarının asılılığından çıxacaq, ardınca digər ölkələr gələcək.

Beynəlxalq Hesablaşmalar Bankının müvafiq statistikasını göstərir ki, son aylarda məzənnəsinin aşağı düşməsinə baxmayaraq, dollar dəyərindən yüksək qiymətləndirilir. Bununla belə, dolların ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi onun dünyanın ehtiyat valyutası kimi funksiyasına görə çətinləşir. Təbii ki, onun hegemonluğu artıq əsrin əvvəlindəki kimi mütləq deyil. Bu müddət ərzində dolların dünya valyuta ehtiyatlarında payı 71 faizdən 57,7 faizə düşüb. Bununla belə, digər kriteriyalara görə onun üstünlüyü böyük olaraq qalır: bütün valyuta əməliyyatlarının 88 faizi hələ də dollarla aparılır.

İqtisadçı-ekspert Elman Sadıqova görə, dolların hələ uzunmüddətli dövrdə dünyanın bir sayılı valyutası rolunu itirməsi real görünür: “Dolların mövqeyini itirməsini arzulayan dövlətlər çoxdur. Amma dollar dəyərdən düşərsə, digər ölkələrə dəyəcək zərbə ilə müqayisədə Amerikaya heç nə olmayacaq. Bu halda daha çox Avropa, Çin və digər ölkələr problemlərlə üzləşəcək. Əslində dünyanın ma-

man-zaman öz valyutasına müdaxilələr edir, tənzimləyir və ixracını dəstəkləmək üçün valyutasının qiymətini aşağı salır. Belə bir valyuta beynəlxalq valyuta kimi qəbul olunmur. Çinin özü də bunda maraqlı deyil, çünki beynəlxalq valyutaya sahib olmaq üstünlüklərlə yanaşı, ağır yük də yaradır.

Dollara alternativ kimi avronu göstərsək, Avropa Birliyi ölkələrinin iqtisadi vəziyyəti buna imkan vermir. Məsələn, Avropa Birliyinin Mərkəzi Bankı var, amma Mərkəzi Maliyyə Nazirliyi yoxdur. Yəni avronun özünün tənzimlənməsi məsələsi zaman-zaman ciddi narahatlıqlar yaradır.”

Ekspert bildirir ki, ABŞ-ın dollardan təzyiq vasitəsi kimi siyasi məqsədlərlə istifadəsi halları var: “Bilirsiniz, bir vaxtlar böyük dövlətlər kiçik dövlətləri öz iradəsinə tabe etdirmək üçün müharibələrdən istifadə edirdilər. Yaxud müəyyən bir regionda kimin güclü olması müharibə yolu ilə müəyyən olunurdu. İndi bunun yerini iqtisadi rıçaqlar tutub. Zaman-zaman müxtəlif ölkələrə qarşı iqtisadi rıçaqlardan - sanksiyalardan istifadə olunur. Lakin bu hallar dolların dünya iqtisadiyyatındakı mövqeyinə təsir etmir”.

Iranın Səhiyyə Nazirliyi martın 21-dən bu günə qədər ölkədə 259 nəfərin danq qızdırmasına yoluxduğunu açıqlayıb. Yoluxanların 254-ü əsasən Pakistan sərhədində yerləşən Sistan-Bəlucistanın Çabahar rayonunda qeydə alınsa da, artıq virusun daşıyıcısı olan Aedes ağcaqanadı İranın şimal-qərbinə, o cümlədən Qərbi Azərbaycan əyalətinə qədər yayılıb.

pin, Braziliya, Kolumbiya və Meksikada rast gəlinir. Son illər Yaxın Şərqdə və Şimali Afrikada, o cümlədən İranda da artım müşahidə olunur. İranın cənub-şərqində və Hörmüzqan, Buşəhr, Mazandaran kimi əyalətlərində daha çox yayılıb. İndi isə Aedes ağcaqanadı İranın şimal-qərbinə də çatıb.

Danq qızdırması yeni deyil, amma onun bu qədər geniş coğrafiyaya yayılması nisbətən yeni fenomendir. Buna

İqlim dəyişikliyi arıcılığa ciddi ziyan vurub

Iqlim dəyişikliyi təkcə hava şəraitindəki dəyişikliklərlə məhdudlaşmır, həm də kənd təsərrüfatı, o cümlədən arıcılıq kimi sahələrə də ciddi təsir göstərir. Bu da öz növbəsində bazarlarda bal qıtlığına və bahalaşmaya səbəb ola bilər.

Mövzu ilə bağlı Arıçılar Assosiasiyasının mətbuat xidmətinin rəhbəri Elvin Bayramlı Modern.az-a açıqlamasında bildirib ki, global istiləşmə dedikdə əksər insanlar yalnız temperaturun artmasını və ya yağıntının azalmasını gözləyirlər. Əslində isə burada iqlim dəyişikliyi daha kompleks və dəyişkən formada özünü büruzə verir:

“Bəzən səhralarda gözlənilmədən yağış yağır, buzlaqlarda sürətli ərimə baş verir. Azərbaycanın bəzi bölgələrində yayın ortasında yağışlar davam edir, daha sonra isə quraqlıq müşahidə olunur. Qış aylarında isə havalar nisbətən isti keçir, yazda soyuqlar başlayır. Buna səbəb qeyri-sabit hava şəraitidir. 10 il əvvəl gördüyümüz hava şəraiti ilə indiki arasında ciddi fərq var. Bu dəyişikliklər isə digər sahələrdə olduğu kimi, arıcılığa da mənfi təsir göstərir”.

E.Bayramlı əlavə edib ki, hazırda iqlim dəyişikliyinə görə Kəlbəcər və Laçın bölgələrində nektar axını gecikib:

“Qeyri-sabit hava şəraitinin nə qədər müddət davam edəcəyini əvvəlcədən söyləmək mümkün deyil. Bəlkə 1 həftə davam edəcək, bəlkə də 1 ay. Bu isə həm arılar, həm də arıçılar üçün ciddi çətinliklər yaradır. Keçən il məhz bu səbəbdən çox sayda arı itkisi baş verib”.

O həmçinin vurğulayıb ki, bu mövsüm balın nə qədər olacağı ilə bağlı dəqiq proqnoz vermək çətinidir:

“Ola bilsin ki, Aran və ya dağ zonasında bal məhsulu yüksək olsun. Güman edirik ki, bu il keçən mövsüm qədər az olmayacaq. Amma hazırda bazarda balın bahalaşması onun azlığı ilə bağlı deyil. Bu, ümumi iqtisadi proseslərlə əlaqədirdir. Arıçılar olaraq, biz məhsulun qiymətini qaldırmaq istəmirik, lakin arı saxlamaqla bağlı xərclər artdıqca, buna məcbur qalırıq”, - deyə o əlavə edib.

E.Bayramlı son olaraq qeyd edib ki, keçən il arıları Ağstafadan Kəlbəcəre köçürmək üçün nəqliyyata 600 manat ödənilib:

“Bu il dizel qiymətinin artması səbəbindən sürücü eyni məsafə üçün 750 manat tələb etdi. Təəssür edin ki, biz il ərzində 5-6 dəfə köç edirik və hər dəfə bu xərclər artır. Nəticədə belə artımlar, bizim ümumi büdcəmizə, eləcə də məhsul qiymətlərinə öz təsirini göstərir”.

nub. Çünki ölkəmizdə həmin ağcaqanadların yaşaması üçün uyğun şərait yoxdur. Onlar əsasən isti və rütubətli iqlimin, bataqlıqların olduğu ərazilərdə yayılır.

Dediyimiz kimi, Danq virusu koronavirusdan fərqli olaraq hava-damcı yolu ilə deyil, yalnız ağcaqanadlar vasitəsi ilə yayılır. Bu baxımdan virusun ölkəmizə qədər yayılacağını güman etmirəm. Adını çəkdiyimiz virus endemikdir, olduğu coğrafi ərazidən kənara yayılmağa meylli deyil”.

Bakı Ağrı Klinikasının baş həkimi, invaziv ağrı mütəxəssisi Zülfüqar Yusifov da mövzu ilə bağlı qəzetə danışib: “Orqanizmin immun sistemi güclü olmalıdır ki, belə xəstəliklər aşkarlandıqda ölüm halları sıfıra endirilsin. Orqanizm güclü olanda viruslar aktivləşə bilmir və nəzərə cərpacaq şəkildə təsir

etmir. Danq qızdırması ilə ilk dəfədir ki, üz-üzə gəlmişik. Bu xəstəlik Azərbaycan üçün xarakterik deyil. Bizim coğrafiya həmin virus üçün əlverişli şərait yaratmır. İranda statistikada da göstərir ki, yoluxma sürəti həyəcanlanmağa əsas vermir. Lakin iqlim dəyişikliyi həşəratların da yer dəyişməsinə səbəb olur. Bu baxımdan bəlkə hansısa şərait yarana bilər. Lakin bu ehtimaldır, realıqda isə hansısa dəqiq məlumat əlimizdə yoxdur”.

ÜST-ün yaydığı məlumatda bildirilir ki, dünyada təxminən, 4 milyard insan danq qızdırması virusuna yoluxma riski altındadır. Hazırda danq qızdırmasının spesifik müalicəsi yoxdur, lakin erkən diaqnoz və müvafiq tibbi yardıma əlçatanlıq ölüm ehtimalını azaldıb.

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

Təhlükəli virus qapıda - Artıq Qərbi Azərbaycanda...

İnfeksionist: “Bizdə belə xəstəlik hələ qeydə alınmayıb, amma...”

İki şirkət rəhbərinə şərti cəza verildi

“M Plus Alko” MMC və “Elit Alko” MMC-nin dövlət külli miqdarda borcu yaranıb. Şirkətlərin vergi və sığorta ödənişlərini etmədiyi, saxta spirtli içki istehsalı ilə məşğul olduğu müəyyən edilib.

Musavat.com xəbər verir ki, hər iki MMC eyni şəxsə məxsusdur. MMC-lər vergiləri, işsizlikdən sığorta, icbari tibbi sığorta və məcburi dövlət sosial sığorta haqlarını dövlət büdcəsinə ödəməkdən yayınıb.

Dövlət Vergi Xidmətinin Bakı şəhəri Lokal Gəlirlər Baş İdarəsi tərəfindən aparılan araşdırma ilə iki MMC üzrə dövlətə vurulmuş zərər 3 milyon 285 min manat olaraq müəyyən edilib.

Qeyd edilən şirkətlər Qaradağ rayonu, Ələt qəsəbəsində fəaliyyət göstərib. Şirkətlərdə istehsal edilən alkoqollu içkilərin üzərinə saxta aksiz markalar yapışdırılaraq satışı təşkil edilmiş.

Şirkətin ümumilikdə 80-dən çox işçisi olub. İstehsal olunan saxta içkilər paytaxt Bakı ilə yanaşı bölgələrdə satılırmış.

Yoxlamalar zamanı zavoddan “Dikiy Oryol”, “Suvo-rovskaya kolleksiya”, “Tri Zlaka”, “Zimnaya Stuja” emtəə nişanlı 50 mindən artıq saxta aksiz markaları ilə markalanmış alkoqollu içkilər aşkar edilib. MMC-lərin fəaliyyəti dayandırılıb.

İstintaq zamanı məlum olub ki, şirkətlərin rəhbərləri tərəfindən dövlətə vurulmuş ziyandan cəmi 50 min manat ödənilib.

Şirkət rəhbəri Cinayət Məcəlləsinin 205-1-ci (saxta aksiz markalarının və məcburi nişanların dövryyəsi), 213.3-cü (xüsusi ilə külli miqdarda vergiləri, işsizlikdən sığorta, icbari tibbi sığorta və ya məcburi dövlət sosial sığorta haqlarını ödəməkdən yayınma) və 213-1.4-cü (külli miqdarda aksiz markası ilə markalanmalı olan malları belə marka olmadan və məcburi nişanlama ilə nişanlanmalı olan malları nişanlanmadan satma, satış məqsədilə saxlama, istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarma və ya idxal etmə, habelə belə malların nağd qaydada alqı-satqısı) maddələri ilə məsuliyyətə cəlb edilib.

Şirkətlərin rəhbəri olan şəxs Qaradağ rayon Məhkəməsinin hökmü ilə şərti cəza alıb.

■ **Musavat.com**

Danq - tropik və subtropik zonalarda geniş yayılmış, virus mənşəli infeksiyadır. Ona səbəb olan virus flaviviruslar qrupundandır və əsasən “Aedes aegypti” və “Aedes albopictus” adlı ağcaqanadların sancması ilə insana keçir. Xəstəlik ilk dəfə XIX əsrdə təsvir edilse də, son onilliklərdə qloballaşma, turizm və iqlim dəyişikliyi səbəbindən daha geniş ərazilərə yayılıb.

Əvvəllər yalnız Asiya, Afrika və Latin Amerikasında rast gəlinən danq artıq Yaxın Şərqdə, hətta Avropanın cənub bölgələrində də qeydə alınır. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) məlumatına görə, hər il 390 milyon yoluxma baş verir, onlardan təxminən 100 milyon klinik əlamətlərlə keçir.

Danq qızdırmasının ilk əlamətləri adətən yoluxmadan 4-10 gün sonra üzə çıxır. Simptomları belədir: Birdən başlayan yüksək (39-40°C) qızdırma, şiddətli baş və göz arxası ağrıları, oynaqaların və eozinofillərin ağrısı (ona görə bəzi yerlərdə “sümükqıraran qızdırması” adlanır), halsızlıq və iştahasızlıq, dəri səpkisi, burun və diş ətindən yüngül qanaxmalar, bəzən isə aşağı qan təzyiqi və şok əlamətləri görünür.

Xəstəlik əksər hallarda 7-10 gün ərzində sağalma ilə nəticələnir. Amma bəzi hallarda (təxminən 1-5% xəstədə) xəstəlik “danq hemorragik qızdırması”na və ya “danq şok sindromu”na çevrilərək ölümcül ola bilər. Ölüm daha çox uşaqlarda və immun sistemi zəif olanlarda müşahidə olunur və vaxtında müdaxilə olunmazsa risk artır.

Danq hazırda 100-dən çox ölkədə mövcuddur. Ən çox hallara Cənub-Şərqi Asiya, Hindistan, Pakistan, Filip-

səbəb iqlim dəyişikliyi nəticəsində Aedes ağcaqanadlarının daha soyuq bölgələrə də uyğunlaşmasıdır.

Virus Azərbaycanda da narahatlıq doğurur: Bizə gələ bilərmə?

Nəzəri olaraq, bəli. İqlim istiləşdikcə və ağcaqanadların coğrafiyası genişləndikcə, Quzey Azərbaycanda da Aedes növü müşahidə edilə bilər. Xüsusən də Kür-Araz ovalığında, Gəncə-Qazax zonasında və Lənkəran-As-tara bölgəsində risk nisbətən yüksəkdir. Amma hələlik Azərbaycanda danq virusu ilə bağlı təsdiqlənmiş yoluxma qeydə alınmayıb. Buna baxmayaraq, müvafiq qurumlar nəzarəti gücləndirməli və əhali məlumatlandırılmalıdır.

Hazırda danq virusuna qarşı təsdiqlənmiş spesifik müalicə yoxdur, ancaq simptomatik müalicə (maye, ağrıkesicilər, bədən temperaturunun salınması) aparılır. Danq qızdırması yeni və qorxulu görünə bilər, amma düzgün tədbirlər və vaxtında diaqnozla ölüm riski minimuma endirilir. Qonşu İranda artıq 259 yoluxma faktı və Qərbi Azərbaycana qədər gəlməsi isə məsələyə ciddi yanaşmağa vadar edir.

İnfeksionist-hepatoloq Mərdan Əliyev “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirib ki, danq virusuna yoluxma zamanı daxili orqanlarda qanaxmalar baş verir ki, bu da ölümə səbəb ola bilər. Həkimin sözlərinə görə danq qızdırması endemik xəstəlik olduğuna görə Azərbaycanda yayılma ehtimalı çox deyil: “Həmin ağcaqanadların yaşaması və yayılması üçün münbit şərait olmalıdır. Bizim ərazimizdə isə nə belə xəstəlik qeydə alınıb, nə də Aedes ağcaqanadı müşahidə olu-

MUSAVAT

Son səhifə

N 119 (8729) 12 iyul 2025

60 yaşlı qadının 430 min manatını əlindən aldılar - Amerikada qülle tikişmək adı ilə

Böyük Britaniyalı yaşlı qadın internetdə tanış olduğu şəxsə aşiq olduğundan sonra evini və zinet əşyalarını girov qoyaraq ümumilikdə 200 min funt sterlinq - təxminən 430 min manat itirib.

Elizabeth adlı qadın sosial şəbəkədə "David West" adlı kişi ilə tanış olub. David ona Texasda (ABŞ) yaşadığını və neft sahəsində çalışdığını deyib. Özünü boşanmış, bir qızı və iti olan bir ata kimi təqdim edən David Elizabethlə tez-tez yazışmağa başlayıb, sevgisini etiraf edib və guya maddi problemlərini onunla bölüşüb.

Qadın dəfələrlə ona pul göndərüb. David guya yeni bir qülle inşa etdiyini, qızına kömək etdiyini və dəfn mərasimi üçün pula ehtiyacı olduğunu bildirərək ondan dəstək istəyib. 2022-ci ilin dekabrında Elizabeth mərhum anasının zinet əşyalarını lombarda qoyaraq ona maliyyə köməyi edib. 2024-cü ilin avqustunda isə az qala evini də itirəcəkmış.

Nəhayət, qadının oğulları vəziyyətdən xəbər tutaraq "David" in əslində Nigeriyadan olan bir fırıldaqçı olduğunu üzə çıxarıblar. Onun istifadə etdiyi ad və şəkillər oğurlanmış, əslində amerikalı bir həkimin kimliyi istismar olunmuşdu. Paylaşdığı bütün "aile problemləri" və hekayələr isə tamamilə uydurma imiş.

Elizabeth sonradan etiraf edib ki, onun amerikalı olmadığı ilə bağlı şübhələri olsa da, "David" hər dəfə inandırıcı bəhanələr getirib. O, bankdan pulu qismən geri ala bilib, amma 430 min manata yaxın vəsaitin böyük hissəsi bir dəfəlik itib.

Dubayda süni intellektli restoran açılacaq

Bu ilin sentyabr ayında Dubaydakı Bürc Xəlifə göydələninin yanında menyusu süni intellekt tərəfindən yaradılacaq restoran açılacaq.

"WooHoo" adlandırılan işə obyekt özünü "gələcəyin restoranı" kimi təqdim edir. Hələlik orada yeməklər

insanlar tərəfindən hazırlanacaq, lakin atmosfer, xidmət və menyu daxil olmaqla, hər şey "Chef Aiman" ??dil modeli ilə formalaşdırılacaq.

Neyron şəbəkə menyu yaratmaq üçün minlərlə resepti, gastronomik tədqiqat-

ları və məhsul tərkiblərini öyrənib və təhlil edib.

İsti havalarda eşq yaşamaq infarkt yaradır

Yüksək temperaturda cinsi münasibət ürək-damar sisteminə ciddi risklər yaradır.

Bu barədə seksoloq Larisa Nikitina "Life" nəşrinə danışarkən xəbərdarlıq edib. Onun sözlərinə görə, isti hava şəraitində infarkt, insult və digər ürək-damar problemlərinin yaranma ehtimalı əhəmiyyətli dərəcədə artır.

Seksoloq bildirib ki, bu riski azaltmaq üçün isti havalarda cinsi əlaqələrin sayını azaltmaq və mümkün qədər gecə saatlarını və ya səhərin erkən vaxtlarını seçmək tövsiyə olunur. Bu zaman hava temperaturu gündüzə nisbətən daha aşağı olur.

Bununla yanaşı, Nikitina fiziki güc tələb edən pozalardan da çəkinməyi məsləhət görüb. O bildirib ki, seksual münasibətdən əvvəl sərin duş qəbul etmək və otağın yaxşı havalandırılmasını təmin etmək də vacib amillər sırasındadır.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yeməkdən qabaq dişlərinizi fırçalasanız daha az yemək yeyəcəksiniz.
- * Hıçqırığınız tutduğu zaman 10 saniyə nəfəs almayın və 3 dəfə udqunun. Hıçqırığınız keçəcək.
- * Əgər soyuq duş altında 3 dəqiqə dayansanız, 40 kalori yandıracaqsınız.
- * Qədəhdəki şərabın keyfiyyətini öyrənmək istəyirsinizsə, qədəhi asta çalxalayın. Qədəhin içindəki çöküntü nə qədər qatıdırsa, şərab bir o qədər keyfiyyətlidir.
- * Yumurtanı qaynadarkən onun çatlamasını istəmirsinizsə, qaba yamış kibrit qoyun.
- * Tərə qarşı dezodorantları səhər yox, gecə vurun. Bu, daha uzun müddətə qoxunun qarşısını alacaq.
- * Ütünün suyunun içinə bir az ətir vursanız, paltarlarınızdan gözəl qoxu gələcək.
- * Külqabının pis iylənməməsi üçün onu su ilə yox, zeytun yağı ilə isladın.
- * Pişiklərin divan və ya kreslonuza oturmamasını istəmirsinizsə, həmin yerə naftalin qoyun. Pişiklər onu heç sevməzlər.
- * Saçlarınızı boyadarkən üzünü dəyən boyanı südə batırılmış pambıqla silin.
- * Yata bilmirsinizsə, albalı suyu için.
- * Zibil qutunuzun içinə soda və ya qabartma tozu töksəniz pis qoxunun qarşısını ala biləcəksiniz.
- * Yumurtanı qaynatdıqdan sonra qalan suyu dibçəyə tökün. Bitkilərə çox xeyirlidir.
- * Dırnaq boyasından qalan sarılığı götürmək üçün dırnağa sirkə sürün. Rəngini açacaq.

Süni qan yaradılacaq: alimlərdən mühüm kəşf

Alimlər süni qanın kütləvi istehsalına yaxınlaşıblar. Belə ki, laboratoriyada süni qırmızı qan hüceyrələrinin (eritrositlərin) yaradılmasının effektivliyini artırmağın yeni üsulu aşkar edilib.

Oxu.Az-ın verdiyi məlumata görə, Londonun Kraliça Mariya Universitetinin alimlərinin bununla bağlı apardıqları tədqiqatın nəticələri "Science Signaling" (SciSig) jurnalında dərc olunub.

Onlar müəyyən ediblər ki, bu hüceyrələrin formalaşması signal ötürücü CXCL12 adlı xemoikin zülalından asılıdır. Alimlər izah ediblər ki, CXCL12 zülalı eritrositlərin yetişmə prosesində mühüm rol oynayır - o, hüceyrələrin sələflərinin nüvədən qurtulmasına kömək edir və beləliklə, onları tam formalaşmış qırmızı qan hüceyrələrinə çevirir.

Bu proses normalda sümük iliyyində baş verir: orada kök hüceyrələr əvvəlcə eritroblastlara (ara mərhələ) çevrilir, sonra isə nüvəni itirərək eritrositlərə çevrilir. Nüvənin itirilməsi hüceyrənin sıxlığını artırır və hemoqlobin miqdarını çoxaldır. Alimlərin apardıqları laborator təcrübələrində CXCL12 əlavə etməklə bu mərhələni "in vitro" şəraitdə - yeni laboratoriyada - təqlid etmək mümkün olub. Bu isə süni qan istehsalı texnologiyalarının təkmilləşdirilməsinə imkan verir.

Hazırda süni eritrositlər əsasən göbək ciyəsi qanı və ya sümük iliği mənşəli kök hüceyrələrdən hazırlanır. Lakin bu mənbələrin ehtiyatları məhduddur. Adi hüceyrələrin yənidən proqramlaşdırılması artıq texniki baxımdan mümkündür, lakin nüvədən azad etmə mərhələsində effektivlik 40%-dən yuxarı deyil. Alimlərin fikrincə, CXCL12 istifadəsi bu göstəricini əhəmiyyətli dərəcədə artırmağa qadirdir.

Piton fermeri diri-diri udub

İndoneziyada dəhşətli hadisə baş verib. Nəhəng piton bir nəfəri diri-diri udub.

Hadisə 61 yaşlı fermerin mal-qarasını yemləmək və plantasiyada işləmək üçün evdən çıxmasından sonra baş verib. Onun itkin düşdüyü iki gün ərzində heç kim kişidən xəbər ala bilməyib.

Yerli sakinlər fermerin yaxınlığında qeyri-adi dərəcədə enli və 4-5 metr uzunluğunda bir piton görüblər. Şübhələnen kəndlilər ilanı öldürərək qarnını yardıqda, fermerin cansız bədənini onun içərisindən çıxıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500